

DE BIJBELLEESCLUB – 1

Zeven
gelijkenissen
uit het
evangelie van
Mattheüs

Age Romkes

DE BIJBELLEESCLUB - 1

Zeven gelijkenissen van Jezus uit het evangelie van Mattheüs

Gefingeerd verslag van de gespreksavonden
van een groep van zeven vrienden
die samen een paar gelijkenissen van Jezus lezen

Met gespreksvragen voor bijbelkringen

© Age Romkes

Dit document mag, zonder commercieel oogmerk, voor
bijbelstudiedoeleinden ongewijzigd verder verspreid worden.

Woord vooraf

Er zijn bijbelkringen in allerlei soorten en maten. En laten we eerlijk zijn: ze zijn niet allemaal even spannend. Maar wat zou er gebeuren als zeven vrienden, nadat één van hen een geestelijke ervaring heeft doorgemaakt, besluiten om samen de Bijbel te gaan lezen. Zeven vrienden met verschillende achtergronden, van overtuigd christen tot agnost, van reformatorisch tot evangelisch. Maar allemaal bereid om onbevangen te lezen, open en eerlijk van gedachten te wisselen en te leren van wat ze ontdekken. Dat kun je lezen in dit boek. Ter lering en vermaak. Voor persoonlijk lezen en voor bespreking in de kring.

Als er letterlijk uit de Bijbel geciteerd wordt, is de Herziene Statenvertaling gebruikt, tenzij anders vermeld. Meestal wordt de bijbeltekst daarnaast ook in eigen woorden weergegeven. Daarbij is soms geput uit Age Romkes, *Een hemels Koninkrijk* zonder die weergave altijd letterlijk te volgen.

Meer over ontdekkend bijbellezen (observeren - interpreteren - toepassen) kun je lezen in Hylke Britstra, Age Romkes & Johannes Woudstra, *Samen de Bijbel ontdekken. Handboek voor bijbelstudie en bijbelkring*. Utrecht: KokBoekencentrum, 2021.

Graag wil ik de meelezers van harte bedanken voor hun waardevolle feedback: Petra Brienissen- Verwoerd, Lyda Saarloos- Romkes, Marjo Sikkers en Nico van der Voet.

En o ja, ik heb heus wel gezien dat er in de inhoudsopgave niet zeven maar acht gelijkenissen genoemd worden. Nu houd ik erg van het getal zeven, maar dat is niet de reden voor deze schijnbare onjuistheid. Ik heb

de eerste niet meegerekend omdat die niet echt besproken wordt. Hoofdstuk 1 is meer een introductie van de kring dan een verslag van een gespreksavond. Vandaar. Zo, ook weer opgehelderd.

Uit dit boek valt veel te leren over het lezen van de Bijbel in het algemeen en de gelijkenissen in het bijzonder. Verder komen er hier en daar ook wat tips over het functioneren van bijbelkringen langs. Maar als je het gewoon wilt lezen omdat je het een leuk boek vindt... prima. Ik zal er niet van wakker liggen. Mocht je er meer van opsteken... heel fijn!

Age Romkes, Pinksteren 2024

Als deze uitgave op voldoende bijval kan rekenen, verschijnt er in december 2024 een tweede deel over zeven gelijkenissen uit het evangelie van Lukas.

Gratis te downloaden van ageromkes.nl.
Reacties graag naar age.romkes@planet.nl

INHOUD

	<i>Mattheüs</i>	<i>Pagina</i>
1. De parel	13:44-46	6
2. De zaaier	13:1-23	15
3. Het onkruid	13:24-43	26
4. Het sleepnet	13:47-52	38
5. Rots- of zandgrond	7:24-29	46
6. Tien bruidsmeisjes	25:1-13	57
7. Talenten	25:14-30	68
8. Schapen en bokken	25:31-46	79
9. Even tot hier		88

1. De parel

Ook is het Koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman die mooie parels zoekt. Toen hij één parel van grote waarde gevonden had, ging hij heen en verkocht alles wat hij had, en hij kocht hem.
Mattheüs 13:45-46

‘Heus, je bent een parel in Gods hand’, zegt Margriet op licht wanhopige toon, in een poging om nog iets van haar bijbelstudie te redden. Ze bedoelt het goed en de voorbereiding van deze avond heeft haar vast bloed, zweet en tranen gekost. Ze heeft er ongetwijfeld veel tijd in gestoken en er als een berg tegenop gezien. Want zo is ze wel. Ik wil haar dan ook niet te hard vallen, maar wat ze zegt kan ik eerlijk niet met de gelezen tekst in verband brengen. En om dan zomaar wat te gaan zitten knikken... Nou ja, zo zit ik niet in elkaar.

Het is inmiddels de derde avond van onze bijbelleesclub over de gelijkenissen van Jezus. Waarom we daarvoor gekozen hebben, weet ik niet meer zo goed. Het leek nogal voor de hand te liggen. Omdat het eenvoudig te begrijpen verhalen zijn die iedereen wel kent. We hebben allemaal op een christelijke lagere school gezeten, dus veel verhalen uit de Bijbel hebben we wel meegekregen.

Als beginnende kring moeten we maar niet te hoog grijpen. Openbaring en de brieven van Paulus kunnen nog wel even wachten. En aan het Oude Testament moet ik nog even helemaal niet denken. Al staan daar ook best wel veel bekende verhalen in, realiseer ik me nu.

We zijn begonnen met een paar gedeelten uit Mattheüs 13. Een hoofdstuk dat bekend staat als de gelijkenisrede. Niet zo’n verrassende keuze dus. We zitten als kring nog in de aftastende fase, maar inmiddels is al wel duidelijk dat we niet allemaal met dezelfde ogen lezen. Dat

levert misverstanden en pittige gesprekken op. Geeft niet. Als vriendengroep kunnen we dat wel hebben. Het is ook leerzaam, omdat ieder zo zijn eigen inbreng heeft.

Margriet heeft voor vanavond de bespreking voorbereid. Zij heeft een nogal gevoelsmatige insteek en komt met allerlei mooie gedachten die ik zo een twee drie niet in de tekst terug kan vinden.

‘Hier staat dat het koninkrijk van de hemel lijkt op een parelkoopman op zoek naar mooie exemplaren’ [Mattheüs 13:45v], probeer ik nog maar eens. ‘Toen hij één parel van grote waarde gevonden had, ging hij heen en verkocht alles wat hij had, en hij kocht hem. Punt. Waar haal jij het vandaan dat Jezus die koopman is en dat wij die uitzonderlijk kostbare parel zijn? En waarom staat er dan dat het om één parel gaat als het voor ons allemaal geldt? Dat is toch raar? Het is toch niet zo dat Jezus alle andere mensen opgeeft om alleen jou of mij te redden?’

Mariska probeert wat olie op de golven te gooien. ‘Wat betekent het voor jou dat we een parel in Gods hand zijn, Margriet?’, vraagt ze.

‘Waarom vind je dat belangrijk?’

‘Tja, ik weet niet’, zegt Margriet, ‘het geeft me een andere kijk op onze relatie met God. Soms wordt er over God gepraat als een soort Alziend Oog dat op een afstand alles beschouwt en beoordeelt. Een hemelse politieagent aan Wie je niet ontsnappen kunt. Het beeld dat we een parel in Gods hand zijn, is veel vriendelijker en intiemer. Het betekent voor mij dat Hij om alle mensen geeft en ze op waarde schat. Dat Hij ieder mens belangrijk vindt. Dat Hij met liefde en waardering naar ons kijkt.’

‘En het is toch ook wel bijbels om te zeggen dat Jezus ons gekocht heeft, dat Hij ons heeft vrijgekocht’, doet ook Peter een duit in het zakje. Peter, onze rustige informele kringleider, de bemiddelaar, de vredestitcher. We

leiden de avonden ieder op zijn beurt een keer, maar het is na een paar keer al wel duidelijk dat hij ons baken in de soms roerige zee is. Bovendien is hij met Margriet getrouwd. Dat speelt ook mee. Niet zo gek dat hij probeert haar een beetje te steunen.

‘Dat zijn stuk voor stuk mooie gedachten’, reageer ik, ‘maar we zouden samen de Bijbel gaan lezen, hadden we afgesproken. Dat probeer ik te doen en ik zie hier niet staan “Je bent een parel in Gods hand”. Daarmee wil ik niets afdoen aan wat jullie zeggen. Als we gewoon een gesprek hadden over wat het geloof voor je betekent, dan snap ik het helemaal. Als uitleg van de gelijkenis schuurt het. Lezen is volgens mij proberen te begrijpen wat de schrijver bedoeld heeft. Het zal best waar zijn wat Margriet zegt. Alleen kan ik dat niet uit deze tekst halen. Misschien staat het ergens anders, maar hier gaat het over het Koninkrijk van de hemel. Net hiervoor hebben we gelezen: “Het Koninkrijk der hemelen is ook gelijk aan een schat, in de akker verborgen, die iemand vond en verborg; en van blijdschap daarover gaat hij heen en verkoopt alles wat hij heeft, en koopt die akker.” [Mattheüs 13:44] Dan zeg je toch ook niet dat wij die schat zijn, die eerst opgegraven en daarna weer in de grond terug gestopt wordt? Het lijkt mij er in beide gelijkenissen om te gaan dat er iets zo belangrijk is dat je er alles voor opgeeft. En dat iets zal toch wel het Koninkrijk van God zijn.’

‘Nou goed’, probeert Margriet de meubelen te redden. ‘Misschien staat het hier niet met zoveel woorden, maar volgens mij is het wel de bedoeling. Waar het dan precies wel zo staat, weet ik niet zo direct uit mijn hoofd. Maar het is de lievelingstekst van veel mensen die ik ken, dus dat moet niet zo moeilijk te vinden zijn.’

Dat was gisteravond. Vandaag toch maar even op debijbel.nl naar het woord ‘parel(s)’ in de Bijbel gezocht. Acht hits in het Nieuwe Testament.

In het Oude Testament hangt het van de vertaling af of er ‘parel’, ‘sieraad’ of ‘koraal’ staat. Maar hoe dan ook, de zo geliefde tekst zit er niet bij. Volgende keer toch maar eens aan de anderen vragen of zij het wel hebben kunnen vinden. Misschien heb ik niet goed gezocht. ‘Je bent een parel in Gods hand.’ Het klinkt me op zich wel bekend in de oren. De zoekmachine brengt uitkomst. Het betreft een liedje van Elly & Rikkert. Geen wonder dat de tekst wel een belletje bij me deed rinkelen. De juffrouw in groep 3 had een hele serie cd’s van dit duo. Met uitdagende teksten als ‘Zet je voet maar op het water’. Dat heb ik, kleingelovige, toch maar nooit geprobeerd.

Heb ik er goed aan gedaan om zo vasthoudend tegen Margriet in te gaan? Al staat het niet zo letterlijk in de tekst die we samen lazen, het is wel een mooie gedachte. En ook niet onbijbels, toch? God houdt van ons. Dat is ons door genoemde leerkracht keer op keer voorgehouden. En niet door haar alleen. Al ben ik dan niet zo bijbelvast, dat is me toch wel bijgebleven.

Aan de andere kant zit het beeld van de ‘parel’ me toch niet helemaal lekker. Zou God van ons houden omdat we mooi en duur zijn? Of zijn wij kostbaar in zijn ogen, hoewel je er dat totaal niet aan afziet. En zoals gezegd, wat moet ik met het idee dat de koopman alle andere parels van de hand moet doen om die ene te kunnen kopen? Ik kom er niet goed uit.

Misschien reageerde ik zo afhoudend omdat de gedachte dat we kostbaar en uniek zijn naadloos aansluit bij wat we toch al vinden. Iedereen is een parel, geloven we. Alleen zitten sommigen nog in de schelp. Die moeten nog voor de dag komen. Zou de Bijbel dit credo alleen maar bevestigen? Zelf vind ik het nogal een weerbarstig boek. Als ik erin lees, wat ik soms doe, voel ik soms eerder een schop onder mijn kont dan een klopje op mijn schouder. Maar zoveel weet ik er niet

van. Ik beschouw mezelf niet echt meer als christen en kan me moeilijk als autoriteit op het gebied van de Bijbel opwerpen.

Mijn ouders waren min of meer kerkelijk, al is dat gaandeweg wel minder geworden. Zij stuurden hun kinderen wel naar een christelijke school. Want ze vonden het belangrijk dat we iets van de Bijbel en het christelijk geloof afweten. Dan konden we later zelf onze keus maken. Bovendien was de protestants christelijke basisschool dichtbij en stond die goed bekend. Dat telt ook.

Ze noemden me bovendien Christian, haha. Dat heeft er dan weer niets mee te maken. Ik ben gewoon naar mijn Noorse opa vernoemd.

Aanvankelijk ging ik zo te hooi en te gras met mijn ouders mee naar de kerk. Maar de diensten hebben me nooit erg kunnen boeien. Vooral door school ben ik geen complete heiden geworden. Veel van de vrienden die ik daar aan overgehouden heb zijn christen. Vroeger ging trouwens bijna iedereen hier in het dorp naar een kerk. Tegenwoordig is het een stuk minder.

Na de basisschool ging ik met verschillende klasgenootjes in een naburige plaats naar de christelijke middelbare school. Althans dat stond op de gevel. In de praktijk merkte je er niet zoveel van. Hooguit een 'vrede op aarde voor mensen van goede wil'-viering met Kerst. Er ontstond een vriendengroep van steeds wisselende samenstelling, met Teun en mijzelf als vaste punten. In de hogere jaren kwamen er ook meisjes bij. Nou ja, op school trokken die meestal met elkaar op. Alleen tijdens de weekends mengden de groepen zich. Dat was twintig jaar geleden. Maar nog steeds gaat er bijna geen weekend voorbij dat we niet bij elkaar komen om iets te vieren, om uit te gaan of gewoon voor de gezelligheid. Sommigen sporten samen. Tennissen, wandelen, fietsen. En ook als we een helpende hand nodig hebben, om iets te

sjouwen of om even op de kinderen te passen, weten we elkaar wel te vinden. Gewoon een vertrouwd netwerk, zonder grote pretenties.

En toen kwam Teun met het idee om een bijbelleesgroepje te starten, of een bijbelkring zoals hij het noemde. Hij heeft een tijdje geleden bij een christelijke conferentie het licht gezien en sindsdien zijn de gesprekken in onze groep een stuk inhoudelijker geworden. Hij kletst ons de oren van het hoofd en als we vragen waar hij het allemaal vandaan haalt, zegt hij 'Dat staat zo in de Bijbel. Die zou je ook eens moeten lezen.' Want hoewel de meesten van ons nog wel kerkelijk zijn, is de betrokkenheid op het christelijk geloof wisselend. We hadden het er nooit veel over, totdat Teun op de evangelisatietoer ging.

Wat zal ik zeggen. Ik vind het allemaal wel wat zweverig, maar het is duidelijk dat hij het meent. Dat hij werkelijk iets ontdekt heeft wat voor hem belangrijk is. En dus besluiten Peter en Margriet, Jelle en Mariska en Astrid en ik om op zijn uitnodiging in te gaan. Twee stellen en twee vrijgezellen. Nummer zeven is natuurlijk Teun zelf. Hij is getrouwd met Elsa. Die draait wel mee in de vriendenkring, maar schuift niet aan bij de bijbelkring. Zij is niet in alle opzichten blij met zijn bekering, of hoe je het noemen moet. Ze wil haar huwelijk graag goed houden en gaat daarom liever niet teveel in discussie over het geloof.

Peter en Margriet zijn meteen enthousiast over het idee van een bijbelleesclub. Jelle en Mariska kijken wat meer de kat uit de boom. Zij komen oorspronkelijk uit heel verschillende kerken en weten nog niet helemaal precies hoe ze daar het beste mee om kunnen gaan. Het kost wel een paar jaar om dat af te stemmen. Het is net als met eetgewoonten. Mijn vader hield veel van sperzieboontjes, mijn moeder helemaal niet. In het begin van hun huwelijk heeft ze uit pure liefde zo vaak sperzieboontjes voor hem gekookt dat ze hem zijn neus uitkwamen. En zo is het helemaal goed gekomen. Jelle en Mariska zullen

hun draai ook wel vinden. Misschien kan samen naar een bijbelkring gaan daar juist wel bij helpen.

Astrid en ik hebben minder met het christelijk geloof en we zijn geen lid van een kerk, of in mijn geval: niet meer. Maar een goed gesprek gaan we niet uit de weg. En dus zitten we min of meer tot onze eigen verrassing ineens op een bijbelleesclub. Het kan erger, zullen we maar zeggen.

Jelle heeft wel wat ervaring met kringen en verenigingen in de kerk. En Peter en Margriet ook wel, denk ik. Teun bezoekt de bijbelstudieavonden van de evangelische gemeente waar hij tegenwoordig naar toegaat. Wat al die groepen en kringen gemeen hebben, is dat er door een min of meer deskundig iemand onderwijs gegeven wordt. Soms nogal dwingend, als ik de verhalen geloven mag. Teun vertelt eerlijk dat hij soms een beetje kregel wordt van een broeder die niet gehinderd wordt door een overschot aan kennis maar wel wil dat iedereen na elke zin 'amen' roept. 'Het lijkt soms net of je naar een slechte imitatie van een Amerikaanse televisiedominee kijkt', zegt hij.

Zelf komt hij uit dezelfde degelijke kerk als Jelle. Daar heeft hij op catechisatie veel geleerd. En zijn ouders namen de geloofsopvoeding van hun kinderen ook serieus. In de evangelische gemeente heeft niet iedereen zo'n stevige basis. Maar de radicaliteit, het enthousiasme, de onderlinge betrokkenheid en de missionaire instelling spreken hem enorm aan. De bijbelstudieavonden iets minder.

Na zijn bekering is zijn belangstelling voor de Bijbel flink aangewakkerd. Hij wil graag leren en begrijpen. Niet wat anderen ervan vinden of wat de gangbare opvattingen in kerk of gemeente zijn, maar wat er echt staat. Daar kunnen we wel in meegaan. Als hij ons zou willen overtuigen van de boodschap die hij omarmd heeft, zouden we er niet aan

beginnen. Wat hem en ons voor ogen staat is een open gespreksgroep. Gewoon een stel vrienden die samen in de Bijbel lezen, om te zien wat die ons te zeggen heeft en om te leren van elkaar. Hoe je dat aanpakt, staat ons niet zo helder voor ogen. Dat zullen we gaandeweg wel uitvinden.

In dat opzicht ben ik wel veranderd, merk ik. Nog niet zo heel lang geleden zou ik er niet over gepeinsd hebben om bijvoorbeeld bij een fototoestel zomaar op wat knopjes te drukken. Ik zou eerst de handleiding gelezen hebben. Tegenwoordig is het allemaal wat meer trial and error. Als je een nieuw apparaat koopt, zit er een papiertje bij waar op staat hoe je het aan moet zetten. Voor de rest werkt het allemaal 'intuïtief'. Voor de nerds is er ergens online wel een uit het Chinees in slecht Nederlands vertaalde gebruiksaanwijzing te vinden. Grappig hoe dat onze hele visie op leren veranderd heeft. Of hang ik er nu te veel aan op? Hoe dan ook, zomaar samen de Bijbel gaan lezen, heeft iets van een avontuur. Sla maar open, lees maar en kijk maar waar dat toe leidt.

Tot nu toe is het op z'n minst interessant. Maar niet helemaal comfortabel. Zal dit onze vriendengroep niet te veel verstoren? En wil ik eigenlijk wel nadenken over wat ik geloof en wat ik doe met de geestelijke bagage die ik vooral op de basisschool heb meegekregen? Als je zo intensief de Bijbel leest, wordt de boel wel opgeschud. Want ik wil het wel serieus nemen. Anders hoeft je er niet aan te beginnen. En dan blijft die gelijkenis over de parel van grote waarde toch een beetje knagen. Is het Koninkrijk van God, waar Jezus het over had, werkelijk zo belangrijk dat je er alles voor moet opgeven? En is er maar één zo'n parel? Alle godsdiensten bevatten toch pareltjes van wijsheid.

Moet je al het andere verkopen om deze ene te bemachtigen? Is dit die ene grote schat, die je koste wat het kost wilt bezitten? Het is nogal wat. Ik bijt me er wel erg in vast. Misschien lees ik er wel te veel in en moet ik het maar even laten rusten. Rome is ook niet in één dag gebouwd.

Hoe dan ook, het zijn leerzame avonden. Er komt veel naar voren wat me het overdenken waard lijkt en wat ik niet zomaar als het eerste het beste gesprek in de kroeg wil laten overwaaien. Ik zal er daarom maar eens wat over opschrijven. Dan kan ik het later nog eens terug lezen. Misschien dat een ander er ook nog wat aan heeft. Laat ik dan wel bij het begin beginnen.

GESPREKSVRAGEN

Maak kennis met elkaar. Waarom wil je graag samen de Bijbel lezen?
Wat verwacht je ervan?

Hoe gaan jullie het aanpakken? Wie heeft de leiding en wat is zijn of haar rol?

Hoe kijk je tegen de Bijbel aan? Welke rol speelt de boodschap van de Bijbel in je leven?

Wat is volgens jou de boodschap van de gelijkenis van de schat in de akker en die van de parel van grote waarde?

Wat betekent dit voor jezelf, voor wat je gelooft en de keuzes die je maakt?

Hoe zorg je ervoor dat de sfeer goed blijft, ook als je het niet eens bent met elkaar?

2. De zaaier

Op die dag verliet Jezus het huis en ging bij de zee zitten. En veel menigten verzamelden zich om Hem heen, zodat Hij in een schip ging zitten; en heel de menigte stond op de oever. En Hij sprak tot hen veel dingen door gelijkenissen.

Hij zei: Zie, een zaaier ging eropuit om te zaaien. En toen hij zaaide, viel een deel van het zaad langs de weg; en de vogels kwamen en aten dat op. Een ander deel viel op steenachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had; en het kwam meteen op, doordat het geen diepte van aarde had. En toen de zon opgegaan was, verschroeiدهet; en doordat het geen wortel had, verdorde het. Een ander deel viel tussen de dorens; en de dorens kwamen op en verstikten het. En weer een ander deel viel in de goede aarde en gaf vrucht, het ene honderd-, het andere zestig-, en een ander dertigvoudig. Wie oren heeft om te horen, laat hij horen.

Mattheüs 13:1-9

Daar zitten we dan wat onwennig in de huiskamer van Margriet en Peter. Half september, fris van de lever. Met een gevoel van ‘de scholen zijn weer begonnen’. Kwart voor acht. Hun kinderen zijn nog klein. Die liggen al op bed. Eerst een kopje koffie en klokslag acht uur beginnen we. Zo hebben we het afgesproken. En zowaar, de eerst keer zijn we allemaal op tijd.

Teun heeft het gesprek voorbereid. Hij is de initiatiefnemer en moet er als eerste aan geloven. Met Peter en Margriet heeft hij geregeld dat zij de eerste drie avonden voor hun rekening nemen, elk over een verhaal uit de zogenaamde gelijkenisrede van de Here Jezus in Mattheüs 13. Daar zullen we ongetwijfeld nog wel meer over te horen krijgen.

Hij stelt voor dat iedereen op zijn beurt ook een keer de kring leidt over een gelijkenis naar keuze. Er zijn er genoeg. Dat lijkt ons prima. We waarderen het dat we allemaal serieus genomen worden, ook degenen die niet zo thuis zijn in de Bijbel of niet zo christelijk zijn. We gaan het proberen. Per slot van rekening hebben we in Nederland de beschikking over verschillende goede vertalingen. En lezen kunnen we allemaal. Je hoeft het bijbelgedeelte niet zelf uit te leggen. Alleen maar het gesprek te leiden. Daarvoor moet je je natuurlijk wel goed voorbereiden. Maar je hoeft geen deskundige te zijn. We doen het samen. Iedereen mag delen wat hij in de gelijkenis ontdekt en dan gaan we er samen over praten.

En dan heb je nog allerlei boeken die we kunnen raadplegen. Zo kunnen we gebruik maken van de deskundigheid van anderen. Peter heeft wat dat betreft een flinke bibliotheek opgebouwd. Theologie heeft hem altijd geïnteresseerd. De domineeszoon in hem verloochent zich niet. Wij zijn welkom om in zijn kasten te grasduinen.

Maar misschien komen we zonder allerlei theologische literatuur ook al wel een heel eind. Gelijkenissen zijn per slot van rekening eenvoudige verhalen, uit het leven gegrepen. En we hoeven een tekst ook niet helemaal te fileren en alle finesses te begrijpen. We willen vooral leren van elkaar. We vertrouwen erop dat we wel voldoende van de boodschap begrijpen om er een zinnig gesprek over te kunnen voeren.

Mariska zegt dat ze wel blij is met de keuze voor gelijkenissen. Ze vertelt ze zelf ook graag aan de kinderen in de klas en in de kindernevendienst. Zij en haar man Jelle zijn trouwe kerkgangers. In een openhartige bui heeft ze me weleens verteld dat ze niet altijd zit te wachten op twee lange kerkdiensten op een zondag. Jelle is dat van huis uit wel gewend. Maar zij vindt het ook wel fijn om 's ochtends eens in de paar weken met de kinderen de kerk uit te kunnen gaan voor de nevendienst. En 's

middags passen zij en Jelle om de beurt op hun kinderen, omdat er dan in de kerk geen crèche is. Al met al is het zo best uit te houden. Of ik het er maar niet met Jelle over wil hebben. Die zou het niet begrijpen. Voor hem horen christen zijn en trouw naar de kerk gaan onverbrekkelijk bij elkaar.

Mariska werkt graag met kinderen. Het is haar vak. Ze is juf geworden bij onze oude basisschool. Wat is daar tegenwoordig de correcte term voor? Leerkracht, docent, lesgevende? Nou ja, doet er ook niet toe. Over een paar jaar is het toch weer anders.

Ze vertelt dat ze gelijkenissen helemaal fantastisch vindt. Je kunt er zoveel kanten mee op. Er zijn plaatjes van en filmpjes. Je kunt ze uitbeelden en er rollenspellen over doen. Het is mooi om zo met kinderen op hun niveau met het Evangelie bezig te zijn.

Nou 'word gelijk de kinderen', denken we. Gelijkenissen dus. Niet te moeilijk beginnen. Maar dat pakt toch wat anders uit.

We lezen de eerste gelijkenis uit Mattheüs 13, het verhaal over de boer die gaat zaaien. En omdat hij niet in zo'n keurig aangeharkt landje als Nederland woont, gebeurt er van alles met het zaad. De voetpaden lopen dwars over zijn land en de zaadjes die daarop terecht komen, zijn een prooi voor de vogels. In Galilea, het noorden van Israël, waar dit verhaal zich waarschijnlijk afspeelt, is de laag vruchtbare grond vaak niet zo dik. Soms zit de rotsgrond vlak onder de oppervlakte. Wat daar gezaaid wordt, schiet meteen de lucht in. De wortels kunnen niet de diepte in en alle groeikracht richt zich naar boven. Als de zon opkomt, verschroeit het. Omdat de plantjes nauwelijks wortels hebben, verdrogen ze. Weer een ander deel van het zaad valt tussen de doornstruiken. Die groeien snel en verstikken het koren. Maar er is ook een deel dat in vruchtbare aarde terecht komt. Wat daarmee gebeurt is

wonderbaarlijk. Uit een zo'n zaadje komt een aar, met wel dertig of zestig, en soms wel honderd graankorrels.

Teun vraagt wat we in dit verhaal ontdekken. Een mooie, open startvraag. Peter zegt dat het hem doet denken aan hoe het gaat bij communicatie tussen mensen. Je kunt niet zomaar een gedachte in iemands hoofd planten. Daar kan van alles mee gebeuren. Soms word je helemaal verkeerd begrepen. Of mensen luisteren maar half. Ze horen je aan maar doen er verder niets mee. Of ze worden zo door allerlei beslommingen in beslag genomen dat ze helemaal geen ruimte meer over hebben in hun hoofd.

Ik moet er een beetje om glimlachen. Peter is communicatieadviseur bij de gemeente en deze opmerking past precies in zijn straatje. Het doet me een beetje denken aan het liedje 'Op de step' van Annie M.G.

Schmidt. Als een jongentje de weg vraagt, reageert iedereen vanuit zijn eigen referentiekader. Meneer pastoor leidt hem langs de kapel en de deftige mevrouw naar de modezaak. Zo werkt het natuurlijk wel. Ook bij het bijbellezen nemen we allemaal onszelf mee. Daar is niets mis mee. Zo leren we juist van elkaar.

Soms wordt er een heel punt van gemaakt dat iedereen zijn eigen 'leesbril' meeneemt en subjectief leest. Je kunt dus nooit zeggen wat een tekst betekent, alleen wat jij erin ziet. Dat vind ik onzin. Over een lesboek op school werd nooit gevraagd wat wij erin zagen. Er werd wel degelijk van uitgegaan dat er in zo'n boek kennis wordt overgedragen. Waarom zou dat bij de Bijbel ineens anders zijn? Natuurlijk begrijp je bij elke vorm van communicatie weleens iets verkeerd. Dat wil niet zeggen dat je er niets van bakt en alleen maar je eigen gedachten op de ander projecteert. Anders kun je dit boek ook wel wegleggen; je leest toch alleen maar wat je zelf denkt.

Natuurlijk is de Bijbel in zekere zin een moeilijk boek. Je moet er even je best voor doen. Net als bij alle grote wereldliteratuur. Op Homerus of Shakespeare moet je ook wel even kauwen.

Sorry voor de uitweiding. Het moest me even van het hart. Sommige christenen die ik spreek lijken op voetballiefhebbers die naar wedstrijden kijken en zelf nooit een bal aanraken, als ik mij ook eens een gelijkenisje mag permitteren. Ze wekken de indruk dat je bijbellezen beter aan de dominee kunt overlaten. Die heeft er voor gestudeerd. Zij luisteren naar wat hij erover te zeggen heeft. Zelf lezen doen ze haast niet. Het schijnt dat meer dan de helft van de christenen in Nederland niet of nauwelijks in de Bijbel leest.* Als leek snap je er toch niets van, zo redeneren ze. Intussen lezen ze wel *In de ban van de ring*, kijken ze naar *The Matrix* en zitten ze op Spaanse les. Alsof dat je vanzelf komt aanwaaien. Nogmaals sorry. Ik houd er nu echt over op. Terug naar de kring.

Jelle zegt dat hij in preken heeft gehoord dat de gelijkenis van de zaaier over verschillende soorten geloof gaat. In de kerk waarin hij is opgegroeid, werd alles dogmatisch keurig op een rijtje gezet. Misschien werd alles wel een beetje teveel in een en hetzelfde systeem geperst. Hij vertelt dat bij sommige mensen het Woord van God helemaal geen uitwerking lijkt te hebben. Zij nemen er kennis van, maar doen er niets mee. Net als het zaad dat op de paden valt en verloren gaat. Dat wordt een historisch geloof genoemd. Dan neem je wel voor waar aan wat er in de Bijbel staat, maar heeft dat verder geen uitwerking in je leven. Dan heb je ook mensen die meteen enthousiast zijn als zij het Evangelie horen. Net als het zaad op de rotsachtige grond dat meteen de lucht in

* Zie <https://www.bijbelgenootschap.nl/nieuws/onderzoek-nederland2022/>

schiet. Even zijn ze erdoor geraakt, maar dat duurt niet lang. Ze gaan al gauw weer op de oude voet verder. Dat heet een tijdgeloof. Er is ook zoiets als een wondergeloof. Daar is sprake van bij mensen die, als ze een wonder zien, gegrepen worden door het spektakel, maar niet door de inhoud van de boodschap. Zoals veel mensen die Jezus naliepen zich verbaasden over de wonderen die Hij deed, zonder in Hem te gaan geloven. En tot slot is er het echte geloof dat vrucht draagt. Vroeger noemden ze dat wel een waar zaligmakend geloof.

We luisteren geboeid, maar vinden het wel wat ver gezocht. Alsof er in zo'n eenvoudig verhaal een hele dogmatische catalogus van soorten geloof verstopt zit. Is dit echt de bedoeling? We hebben zo onze twijfels.

‘Misschien moeten we dan net als de discipelen maar naar Jezus gaan om uitleg te vragen’, suggereert Teun. ‘Zijn toelichting staat in vers 18 tot en met 23.’ ‘Nou, dat had je wel eerder mogen zeggen’, roepen we in koor. ‘Ja sorry hoor’, zegt Teun, ‘ik wilde alleen maar naar een eerste indruk vragen en jullie springen meteen in het diepe. Ik kan er nauwelijks nog tussen komen.’

Astrid kijkt bedenkelijk: ‘Als gelijkenissen zulke eenvoudige verhalen zijn, waarom begrepen Jezus’ eigen leerlingen ze dan niet?’ Daar heeft ze een punt. Moeten we later nog wel even op terugkomen.

Luistert ú dan naar de gelijkenis van de zaaier.

Als iemand het Woord van het Koninkrijk hoort en het niet begrijpt, dan komt de boze en rukt weg wat in zijn hart gezaaid was; dat is hij bij wie langs de weg gezaaid is. Maar bij wie op de steenachtige grond gezaaid is, dat is hij die het Woord hoort en dat meteen met vreugde ontvangt. Hij heeft echter geen wortel in zichzelf, maar hij is iemand van het ogenblik; en als er verdrukking of vervolging komt omwille van het Woord, struikelt hij meteen.

En bij wie in de dorens gezaaid is, dat is hij die het Woord hoort; maar de zorgen van deze wereld en de verleiding van de rijkdom verstikken het Woord, en het wordt onvruchtbaar.

Bij wie in de goede aarde gezaaid is, dat is hij die het Woord hoort en begrijpt, die ook vrucht draagt en voortbrengt, de één honderd-, de ander zestig-, en de ander dertigvoudig.

Mattheüs 13:18-23

Wat Jezus er Zelf over gezegd heeft, lijkt wel wat op de ideeën van Jelle. Alleen schrijft Hij het feit dat woorden soms geen blijvende indruk achterlaten toe aan 'de boze'. Daar bedoelt Hij ongetwijfeld de tegenstander van God, de duivel, mee. Astrid vindt het nogal wat dat volgens Jezus de duivel zo'n grote invloed op je kan hebben. Wat je denkt en gelooft, daar ga je toch zelf over? 'Ja', zegt Peter, 'wij zien onze hersenpan als een gesloten bol, waarbinnen we eigen baas zijn. De Bijbel stelt dat anders voor. Meer als een communicatiecentrum dat open staat voor beïnvloeding van buitenaf. Door goede en door kwade machten, door de Geest van God en door de duivel en zijn medestanders. En natuurlijk worden we ook beïnvloed door wat we zien en horen, wat we lezen en wie we spreken.' 'Dat is wel zo', reageert Astrid, 'al willen we graag denken dat wij zelf in control zijn. Intussen worden we ons er steeds meer van bewust dat we aan alle kanten gemanipuleerd worden; door de pers, de reclame en de social media. En dat vind ik best wel eng.' 'Het hoort gewoon bij mens-zijn, denk ik', zegt Jelle. 'Je wordt vanaf je geboorte gevormd door anderen. De vraag is niet óf je beïnvloed wordt, maar door wie je je laat raken. Wie vertrouw je, voor wie stel je je open.' Daar zijn we het wel mee eens.

Jezus noemt vervolgens 'verdrukking of vervolging' als redenen dat sommigen na een tijdje weer afhaken. Dat lijkt meer te gaan over

landen waar christenen om hun geloof vervolgd worden dan over ons. Voor het Nederland van nu kunnen we ons er niet zoveel bij voorstellen. De doornstruiken die het goede zaad verstikken zijn volgens Jezus ‘zorgen van de wereld en de verleiding van de rijkdom’. Dat zijn twee heel verschillende dingen, dus een strakke indeling in verschillende categorieën lijkt inderdaad niet de bedoeling. Het zogenaamde ‘wondergeloof’ kunnen we al helemaal niet ontdekken en we laten het idee van een strenge categorisering los.

Intussen komt de boodschap nu wel dichterbij. Zorgen kunnen je inderdaad volledig in beslag nemen en je blind maken voor allerlei andere dingen. Positief nieuws dringt dan niet goed meer tot je door. Aan de andere kant heb je mensen die nergens anders aan lijken te kunnen denken dan aan geld en luxe. Zij kunnen zo materialistisch zijn dat ze aan geestelijke zaken helemaal niet toekomen. Zij worden gedreven door begeerte en dat zou best eens op gespannen voet kunnen staan met de waarden en normen van de Bijbel. Maar laten we voorzichtig zijn. We zijn het erover eens dat we wat dit betreft niet te snel naar anderen moeten wijzen. Zijn we niet allemaal betrekkelijk rijk? En dat willen we graag zo houden ook. Rijkdom is verleidelijk. Daar zullen we niet zo gauw een gevaar in zien. Misschien toch eens wat vaker bij stilstaan.

We verbazen ons erover dat tegengestelde zaken, zorgen om het bestaan aan de ene kant en de aantrekkingskracht van geld aan de andere, allebei kunnen afleiden van de dingen waar het werkelijk om draait in het leven. Margriet is nogal gek op het bijbelboek Spreuken. Zij zegt dat ze moet denken aan wat daarin staat. Ze citeert uit de BasisBijbel: ‘Maak mij niet arm en ook niet rijk. Geef me gewoon alle dagen genoeg te eten. Want als ik veel heb, zou ik misschien gaan denken dat ik U niet nodig heb. Ik zou misschien gaan zeggen: "De Heer,

wie is dat?" En als ik arm zou zijn, zou ik misschien gaan stelen. Dan zou ik mijn God te schande maken.' [Spreuken 30:8v] Dat vinden we wel toepasselijk. Ook moeten we denken aan het Onze Vader: 'Geef ons heden ons dagelijks brood.' [Mattheüs 6:11] Geen honger en geen overdaad. Genoeg voor elke dag. Dan hoeft je je nergens druk om te maken. Daar kunnen we met ons voortdurende streven naar economische groei nog wel wat van leren. 'Geld maakt niet gelukkig', zeggen we dan ook nog schijnheilig. Jaja. 'Ik hoeft niet te zwemmen in het geld, maar pootjebaden vind ik heerlijk.'

Over het zaad dat in goede aarde valt, is Jezus opvallend kort. Dat gaat over het Woord horen, begrijpen en vrucht dragen. Dat laatste interpreteren we als: je ernaar gedragen en je richten op Gods bedoeling met deze wereld, zijn Koninkrijk. Al hebben we daar nog niet zo'n duidelijk beeld van. Daar zullen we het vast ook nog wel een keer over hebben.

'Het was een enerverende avond', concludeert Teun. 'Zullen we afsluiten?' 'Zijn we al klaar dan? We hebben anders wel een stuk overgeslagen', zegt Astrid. 'Wat doen we met vers 10 tot 17?' 'Jawel', reageert Teun, 'dat hebben we niet gelezen, maar daar staat geen gelijkenis in.' 'Oké, maar het is toch één lange toespraak, daar kun je toch niet zomaar een stuk van negeren?' Daar heeft zij dan weer gelijk in. Het evangelie van Mattheüs is een boek, geen verzameling losse tegeltjeswijsheden. Dat had ook gekund. Kijk maar naar het bijbelboek Spreuken. Maar Mattheüs vertelt een doorlopend verhaal, van de geboorte tot het sterven en de opstanding van Jezus. Het is al riskant genoeg om daar alleen een paar gelijkenissen uit te pikken. Die kunnen we maar beter in hun context laten staan. Dan kun je toch niet zomaar een stuk overslaan?

We besluiten dat het wel mooi geweest is voor vanavond. Het moet geen nachtwerk worden. 'Dan kom ik er volgende keer wel op terug', hakt Peter de knoop door, 'dan ben ik aan de beurt.' Dat lijkt ons een goed idee.

Niet dat we na het afsluitende gebed onmiddellijk wegrennen. Zo is het ook weer niet. We krijgen nog een glaasje sap en een paar borrelnootjes. Margriet vraagt of het niet gewoon altijd bij hen thuis kan zijn. Dan hoeft ze geen oppas te regelen. Dat is prima. Voor Jelle en Mariska is het geen probleem. Jelles ouders wonen in de buurt en die passen maar al te graag op. Het is toch maar een avond in de twee weken. Voor Teun maakt het ook niet uit. Elsa is immers thuis? Wel besluiten we naar goed Hollands gebruik dat we om de beurt koek en hapjes meenemen. Al vinden Peter en Margriet dat onzin. We willen hen niet in armoede storten, grapt Teun. Dan zouden de zorgen voor levensonderhoud hun aandacht voor het Evangelie in de weg kunnen staan. Gelukkig is hij na zijn 'bekering' ondanks zijn bevlogenheid de lichte toets niet kwijt geraakt.

GESPREKSVRAGEN

Het zaad van het Evangelie valt in verschillende soorten grond. Welke? En wat betekent dat volgens de Here Jezus?

Waarom is de een ontvankelijker voor het Evangelie dan de ander? Wat kan mensen tegenhouden? Hoe kunnen we hen daarbij helpen?

Welke moeiten, zorgen en verleidingen staan jou zelf misschien in de weg? Hoe ga je daarmee om?

'Maak mij niet arm en ook niet rijk', bidt Agur in Spreuken 30. Hoe sta je daar zelf in?

Hoe heb je het goede nieuws van God ontvangen? Wie hebben je daarbij allemaal de weg gewezen?

Wat is de 'vrucht' van het Evangelie in je leven? Hoe zou je nog meer vrucht voor het Koninkrijk van God kunnen voortbrengen?

3. Het onkruid

Twee weken later zijn we opnieuw op donderdagavond bij elkaar. Onder protest van enkele heren - we noemen geen namen - die vinden dat ze op deze manier wel veel voetbalwedstrijden op tv moeten missen. Donderdagavond is voetbalavond. Dat weet iedereen. Maar steeds een andere dag afspreken zien we ook niet zitten. Elke keer onderhandelen over de meest geschikte avond kost veel tijd en we zijn allemaal zo druk dat het lastig is om telkens op korte termijn een avond te vinden waarop iedereen kan. Het is veel gemakkelijker om een donderdagavond in de twee weken in je agenda te reserveren. In elk geval tot de Kerst. Daarna zien we wel verder.

Mariska gooit nog wat olie op het vuur door fijntjes te vragen of verslaving aan voetbal valt onder de zorgen om het bestaan of onder de verleiding van de rijkdom. 'Als je ook nog gaat zeggen "Het is maar een spelletje", sta ik niet voor mezelf in', zeg ik. Ergens heeft ze wel gelijk. Als we rekening moeten houden met ieders favoriete tv-programma's, kunnen we de kring wel opdoeken.

En de discipelen kwamen naar Hem toe en zeiden tegen Hem: Waarom spreekt U tot hen door gelijkenissen? Hij antwoordde en zei tegen hen: Omdat het u gegeven is de geheimenissen van het Koninkrijk der hemelen te kennen, maar aan hen is het niet gegeven. Want wie heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar wie niet heeft, van hem zal afgenomen worden zelfs wat hij heeft.

Daarom spreek Ik tot hen door gelijkenissen, omdat zij niet zien, ook al zien zij, en niet horen, ook al horen zij, en ook niet begrijpen. En in hen wordt de profetie van Jesaja vervuld die zegt: 'Met het gehoor zult u horen, maar beslist niet begrijpen; en ziende zult u

zien, maar beslist niet opmerken. Want het hart van dit volk is vet geworden, en zij hebben met de oren slecht gehoord, en hun ogen hebben zij dichtgedaan, opdat zij niet op enig moment met de ogen zouden zien en met de oren horen en met het hart begrijpen, en zij zich zouden bekeren en Ik hen zou genezen.'

Maar uw ogen zijn zalig omdat zij zien, en uw oren omdat zij horen. Want voorwaar, Ik zeg u dat veel profeten en rechtvaardigen verlangd hebben te zien wat u ziet, en zij hebben het niet gezien; en te horen wat u hoort, en zij hebben het niet gehoord.

Mattheüs 13:10-17

Peter heeft de leiding. Hij zal het met ons hebben over de gelijkenis van het onkruid. Maar eerst lezen we Mattheüs 13 vers 10 tot en met 17, zoals we de vorige keer hebben afgesproken. Ik vertel het maar weer in eigen woorden.

Voor ons gevoel heeft Jezus heel veel gelijkenissen verteld, maar blijkbaar deed Hij dat toch niet van het begin af aan, want zijn discipelen verbazen zich erover. Als ze Hem ernaar vragen, zegt Hij: 'Jullie mogen de geheimen van het Koninkrijk wel kennen, maar dat is niet iedereen gegeven. Want wie al een beginnetje heeft, krijgt steeds meer en hij zal overvloed hebben. Maar wie niets heeft met de boodschap die ik breng, raakt alles kwijt. Ik gebruik gelijkenissen als Ik onderwijs geef omdat de mensen ziende blind en horende doof zijn. Ze begrijpen er helemaal niets van!' [Mattheüs 13:10-13] Iets dergelijks had de profeet Jesaja volgens Mattheüs ook al gezegd. [Jesaja 6:9v]

We staan voor een raadsel. We waren er stilzwijgend van uitgegaan dat Jezus verhalen uit het dagelijks leven gebruikte om het zijn hoorders gemakkelijker te maken. Maar dit klinkt eerder als het tegenovergestelde. Hoe moeten we dit zien? We praten er een tijdje over door met elkaar en komen uit op de volgende gedachten.

* De verhalen zijn inderdaad ontleend aan situaties uit het dagelijkse leven. Wat dat betreft zijn ze niet moeilijk. De betekenis ervan is een ander verhaal. Die ligt blijkbaar niet zomaar voor het oprapen. Als je oppervlakkig luistert, zal die je waarschijnlijk ontgaan.

* Net als de leerlingen moeten we maar goed luisteren welke duiding Jezus er Zelf aan geeft. En wij kunnen bovendien profiteren van de inzichten van de evangelienschrijvers. Vaak geven die de kern van een gelijkenis aan in het vers ervoor of erna. Laten we dus niet te snel onze eigen gedachten erop plakken. Eerst goed luisteren. Begint elke echte vorm van communicatie daar niet mee?

* Je kunt groeien in begrip. ‘Wie heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben’, hebben we gelezen. Het is niet zo dat Jezus zich voor iedereen verbergt achter deze verhalen. Wie bereid is naar Hem te luisteren ontvangt veel, heel veel. Dan is er voor ons vast ook wel hoop...

* Je moet je aan de boodschap overgeven. Doe je dat niet, dan blijf je aan de buitenkant en ontgaat de essentie je.

Met die laatste conclusie ben ik het wel eens. Althans, dat lijkt me de strekking van de tekst. Of ik daar voor mezelf ook zomaar mee akkoord ga? Dan zal ik mijn houding van belangstellende buitenstaander moeten opgeven. Daar ben ik voor mijn gevoel nog niet aan toe. Aan de andere kant weet ik ook wel dat je een boodschap waar je je niet verwant mee voelt moeilijk kunt begrijpen. Als je er wel een klik mee hebt, valt het kwartje veel sneller. Dat kun je elke avond bij de talkshows op tv zien. Als twee deelnemers er tegenovergestelde standpunten op na houden, praten ze vaak volstrekt langs elkaar heen. Ze begrijpen elkaar simpelweg niet. Ik troost me met de gedachte dat ik zeker niet onwelwillend tegenover Jezus en zijn boodschap sta. Maar ik wil toch wel mijn eigen ideeën vormen. Waar ik dan uitkom, weet ik nog niet.

Teun vindt het wat ongemakkelijk dat Jezus een drempel lijkt op te werpen. 'Iedereen moet het Evangelie toch in begrijpelijke woorden te horen krijgen?', zegt hij. 'Hoezo "Jullie mogen de geheimen van het Koninkrijk wel kennen, maar dat is niet iedereen gegeven"? [Mattheüs 13:11] Vanwaar die geheimzinnigheid?'

Peter wijst erop dat we met deze gelijkenisrede in een volgende fase van Jezus' bediening gekomen zijn. In het begin had Hij klare taal gesproken. Maar er kwam steeds meer tegenstand en afwijzing. Er was zelfs al een paar keer gesuggereerd dat Hij eigenlijk in dienst stond van Beëlzebul, de aanvoerder van de boze geesten. [Mattheüs 10:25; 12:24] Dan is het geen wonder dat Hij voorzichtiger geworden is en Zich niet zomaar meer blootgeeft.

Zo beginnen de puzzelstukjes steeds meer op hun plek te vallen. Gelijkenissen zijn misschien niet zo moeilijk, maar je moet wel even door de beeldspraak heen kijken. Om de betekenis te begrijpen, moet je open staan voor de boodschap ervan en goed luisteren naar de uitleg die Jezus Zelf of die de evangelisten eraan geven. Als je kritisch op een afstand blijft, zul je waarschijnlijk niet tot de kern doordringen.

Zo hebben we al doende een paar leesregels ontdekt. Nu moeten we nog proberen ze in praktijk te brengen. The proof of the pudding is in the eating, zeggen de Engelsen. Aan de slag dus.

Een andere gelijkenis hield Hij hun voor. Hij zei: Het Koninkrijk der hemelen is gelijk aan iemand die goed zaad zaaide in zijn akker.

Maar toen de mensen sliepen, kwam zijn vijand en zaaide onkruid tussen de tarwe, en ging weg. Toen het gewas opkwam en vrucht voortbracht, kwam ook het onkruid tevoorschijn.

De dienaren van de heer des huizes gingen naar hem toe en zeiden: Heer, hebt u niet goed zaad in uw akker gezaaid? Waar komt dan dit onkruid vandaan? Hij zei tegen hen: Een vijandig mens heeft dat

gedaan. De dienaren zeiden tegen hem: Wilt u dan dat wij erheen gaan en het verzamelen? Maar hij zei: Nee, opdat u bij het verzamelen van het onkruid niet misschien tegelijk ook de tarwe zelf uittrekt. Laat ze allebei samen tot de oogst opgroeien, en in de oogsttijd zal ik tegen de maaiers zeggen: Verzamel eerst het onkruid en bind het in bossen om het te verbranden, maar breng de tarwe bijeen in mijn schuur.

Mattheüs 13:24-30

Peter heeft een soort stappenplan gemaakt. Bij de gelijkenis van het onkruid gaan we eerst proberen de geschetste situatie goed te begrijpen. Daarna gaan we ons op de betekenis concentreren met behulp van de toelichting van Jezus Zelf. En tot slot denken we na over wat het ons in onze tijd te zeggen heeft.

Het gaat in de gelijkenis weer over een boer die zijn akker heeft ingezaaid. Maar nu is er ook een vijand, die er onkruid overheen strooit. Als de landarbeiders daar achter komen, weten ze niet goed wat ze moeten doen. Ze gaan naar de eigenaar om raad en die zegt dat ze alles maar samen moeten laten opgroeien, want als ze zouden proberen het onkruid te verwijderen, dan zouden ze ook het koren mee uittrekken. ‘Wacht maar tot de oogst, dan sorteren we de boel wel. Het onkruid verbranden we en het graan slaan we op in de schuur’, zegt hij.

[Mattheüs 13:24-30]

Het verhaal is weer niet bijster ingewikkeld, maar roept bij ons toch wel een paar vragen op. Dit is toch geen normale praktijk? Onkruid zaaien om iemands oogst te bederven. Wat een rotstreek. Kwam dit wel vaker voor? En waarom haalden de landarbeiders het onkruid niet weg toen de plantjes nog klein waren? Elke goede boer zou dat toch doen? Even met de schoffel erdoorheen en klaar.

We besluiten om ons over de eerste vraag maar niet druk te maken. Of het vaak voorkwam of niet, daar komen we toch niet achter. En maakt het wat uit? Juist als het een heel uitzonderlijke situatie is, trekt het verhaal extra aandacht. Maar ook als het vaker voorkwam, verandert de boodschap van de gelijkenis niet. Zoals Jelle zegt: ‘Als iemand de banden van mijn auto lek prikt, dan maakt het me echt niet uit of dit wel vaker bij ons in de buurt voorkomt of dat het de eerste keer is. Het blijft net zo vervelend.’

Op de tweede vraag heeft Peter wel een antwoord. Hij heeft bij de voorbereiding gelezen dat er in de grondtekst - jawel, zo kennen we Peter weer - niet het algemene woord voor onkruid staat, maar dat het gaat om een specifieke soort: dolik, een soort giftig raaigras. De clou is dat de aar van dolik erg lijkt op die van tarwe. Alleen de korrels zijn kleiner en donkerder van kleur en bovendien licht giftig. Zolang de plantjes klein zijn, zijn tarwe en dolik haast niet van elkaar te onderscheiden. De arbeiders zien het verschil dus pas als het al te laat is, als de wortels al vergroeid zijn. Nu begrijpen we vers 26 beter: ‘Toen het gewas opkwam en vrucht voortbracht, kwam ook het onkruid tevoorschijn.’ Pas toen er zaden in de aren groeiden, werd het verschil zichtbaar. Toen was het natuurlijk veel te laat om nog te gaan wieden. ‘Wat jammer dat er in de Nederlandse vertalingen *onkruid* staat’, zegt Margriet, ‘al zou *dolik* ook niet veel helpen. Want niemand weet wat dat is.’ Soms heb je toch wat achtergrondinformatie nodig. Gelukkig is die meestal niet moeilijk te vinden als je even zoekt. Of zou een vertaling als ‘giftig raaigras’ al wel voldoende steun geven?

Tot zover het verhaal. Naast goed zaad is er ook onkruid. Oké. Maar wat betekent dat?

Teun springt als een bok op de haverkist. ‘Dit gaat erover dat niet alle christenen ware gelovigen zijn’, zegt hij. ‘Er zitten veel naamchristenen

in de kerk. Meelopers die niet echt een persoonlijke keus voor Jezus gemaakt hebben.’ Dat zijn beeld van de kerk er sinds zijn recente geloofsvernieuwing niet positiever op geworden is, hadden we al gemerkt. Maar nu gaat hij wel erg kort door de bocht. Je kunt toch niet in het hart van een ander kijken om te zien of hij wel echt gelooft of niet? Een stortvloed van verontwaardigde reacties lijkt zijn deel te zullen worden. In de trant van ‘Gij zult niet oordelen’. Maar Peter grijpt tijdig in. ‘Laten we voordat de discussie losbarst eerst ook nog lezen wat Jezus er Zelf over gezegd heeft’, zegt hij. Ja, da’s waar ook. Het heeft weinig zin om van alles af te spreken als we ons er bij de eerste de beste gelegenheid al niet aan houden.

Toen Jezus de menigte had laten weggaan, ging Hij naar huis. En Zijn discipelen kwamen bij Hem en zeiden: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid op de akker.

Hij antwoordde en zei tegen hen: Hij die het goede zaad zaait, is de Zoon des mensen. De akker is de wereld, het goede zaad zijn de kinderen van het Koninkrijk en het onkruid zijn de kinderen van de boze. De vijand die het gezaaid heeft, is de duivel; de oogst is de voleinding van de wereld en de maaiers zijn engelen. Zoals dan het onkruid verzameld en met vuur verbrand wordt, zo zal het ook zijn bij de voleinding van deze wereld: de Zoon des mensen zal Zijn engelen uitzenden, en zij zullen uit Zijn Koninkrijk verzamelen alle struikelblokken, en hen die de wetteloosheid doen, en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal jammer zijn en tandengeknars. Dan zullen de rechtvaardigen stralen als de zon, in het Koninkrijk van hun Vader. Wie oren heeft om te horen, laat hij horen.

Mattheüs 13:36-42

Eerst vers 36 tot en met 42 dus. Lees het voor jezelf ook even rustig door. In het kort komt het hierop neer dat Jezus eerst een aantal sleutels geeft om het verhaal te interpreteren. 'Degene die het goede zaad zaait, is de Mensenzoon.' Daarmee bedoelt Hij Zichzelf, begrijpen we. 'De akker is de wereld. Het goede zaad zijn degenen die bij het Koninkrijk van God horen. Het onkruid zijn degenen die bij de duivel horen. De vijand die het gezaaid heeft, is de duivel. De oogst is het einde van de wereldgeschiedenis en de maaiers zijn engelen.' [Mattheüs 13:36-39] Nou, daar komen we al een heel eind mee. We schuiven de oprisping van Teun aan de kant. Er staat immers 'de akker is de wereld'? Het gaat dus over de uitwerking van het woord van het Evangelie in de wereld en niet specifiek over de kerk. Bovendien, merkt Peter op, de christelijke kerk bestond toen Jezus dit zei nog helemaal niet. Teun sputtert nog wat, maar hier kan hij weinig tegen inbrengen. En hij snapt ook wel dat zijn woorden om zo te zeggen niet in goede aarde vielen. Hij had het wel wat tactischer kunnen brengen, vindt hij zelf nu ook.

Maar over tactisch brengen gesproken... De verdere toelichting van Jezus is nogal recht voor z'n raap. 'Zoals het onkruid verzameld en verbrand wordt, zo zal het ook gaan bij het einde van de wereldgeschiedenis. De Mensenzoon zal zijn engelen eropuit sturen om iedereen die anderen geestelijk ten val brengt en die Gods wet met voeten treedt bijeen te brengen en in de brandende oven te gooien. Daar klinkt gejammer en tandengeknars, daar is verdriet en wroeging. Maar de rechtvaardigen zullen dan stralen als de zon in het Koninkrijk van hun Vader.' [Mattheüs 13:40-42]

Een radicale tweedeling dus bij het laatste oordeel. Wie andere mensen geestelijk schade toebrengt en zich ook verder niets van God aantrekt, zal het slecht vergaan. Wie leeft zoals God dat wil, wacht een stralende toekomst.

Op de een of andere manier valt me dit toch rauw op het lijf. Ik weet wel dat degenen die zeggen dat God liefde is en dat het uiteindelijk met iedereen wel goed zal komen, de Bijbel niet aan hun zijde hebben. Sommigen hebben een heel romantisch beeld van Jezus en denken dat Hij niemand zal veroordelen. Maar als er iemand veel over de hel gesproken heeft, dan is het Jezus wel. Dus ja, de Bijbel spreekt ook over het oordeel. En dat is in zekere zin maar goed ook, vind ik. Want als God alles maar goed vindt, wie moet er dan het kwaad een halt toeroepen? Als we de hel afschaffen, houden we volgens mij ook geen hemel meer over. Maar toch. Ik gun niemand een eeuwige bestemming met alleen maar wroeging en verdriet. Dat blijft voor mij een moeilijk punt van het christelijk geloof. Al zie ik eerlijk gezegd zo direct ook geen alternatief. Wie werkelijk andere mensen schade toebrengt en zich niets van God aantrekt, moet toch een keer tegengehouden worden.

Toch wel raar. Ik vind het moeilijk om te geloven en ik zal mezelf dan ook niet zo snel christen noemen. Al schijnen er wel meer hele en halve christenen te zijn die niet aan een kerk verbonden zijn. Maar bij de christelijk ethiek voel ik me wel thuis. Met de gedachte dat goed en kwaad allebei eeuwig en gelijkwaardig zijn, zou ik denk ik niet kunnen leven. Ik geloof toch wel dat het goede beloond en het kwade bestraft moet worden. Al zie ik ook wel dat we leven in een wereld waarin dit lang niet altijd gebeurt.

Als dat de boodschap is van de gelijkenis van het onkruid, dan kan ik me daar wel in vinden. God laat goed en kwaad in onze wereld naast elkaar bestaan. Maar dat betekent niet dat dit altijd zo zal blijven. Ooit komt er een grote zuivering. Waarom vond Jezus het nodig om dat nog eens met een gelijkenis te onderstrepen? Volgens Peter heeft dat er mee te maken dat men in die tijd verwachtte dat die grote scheiding bij de

komst van de Messias zou worden voltrokken. Als Jezus de Messias, de Christus is, waarom draait de wereld dan nog gewoon door? Waarom is er geen einde aan de geschiedenis gekomen? ‘Waar blijft dan het oordeel?’, zullen zijn tijdgenoten zich afgevraagd hebben. Omdat Hij het Evangelie eerst een kans wil geven om zich over de wereld te verspreiden, is het antwoord. Daar gaat het beeld van het zaaien over. Eerst moet de boodschap van genade en vergeving overal klinken. Pas dan is de tijd rijp voor een laatste oordeel. Dat laatste wordt duidelijk gemaakt met het beeld van de oogst.

We praten nog wat door over het absolute onderscheid tussen degenen die wel en degenen die niet bij God horen. Waarbij de laatsten meteen aan de kant van de grote vijand, de duivel gezet worden. Is de werkelijkheid niet veel grijzer? Zelf zou ik me niet zo een twee drie aan een van beide kanten willen scharen. Nou ja, ik zou eerder voor God kiezen dan voor de duivel. Dat zeker.

Astrid twijfelt er sowieso aan of we de waarheid wel kunnen kennen, als die al bestaat. Zijn het niet gewoon ideeën van religieus bevlogen mensen? En die beweren allemaal ook nog eens wat anders. Er is helemaal geen bewijs van buitenaf. Ze zijn allemaal overtuigd van hun eigen gelijk, de bijbelschrijvers niet uitgezonderd. Al geeft ze toe dat er in de Bijbel ook getwijfeld, geklaagd en gewankeld wordt. Maar per saldo ligt er een enorme waarheidsclaim, een eis tot geloof en gehoorzaamheid. Daar heeft ze moeite mee.

En zelfs Jelle, die in mijn ogen toch echt een voorbeeldig christen is, durft zich niet direct zonder voorbehoud uit te spreken. Om ronduit te zeggen dat je een kind van God bent, is voor hem een grote stap. Dat heeft natuurlijk met zijn achtergrond te maken. Hoe vaak heeft hij in de ‘zwarte’ kerk waar hij voor zijn trouwen lid van was niet te horen

gekregen dat het zo gemakkelijk niet gaat. En dat je je lelijk zou kunnen vergissen als je te snel denkt dat je er wel bij hoort.

Natuurlijk begrijpen we ook wel dat in de gelijkenis nuancering niet goed mogelijk is. Het zaad is óf tarwe óf het is onkruid. En als je onderwijs geeft, stel je de zaken sowieso vaak wat meer zwart-wit voor om duidelijk te zijn. Maar of er in de Bijbel ruimte is voor een grijsgebied, betwijfel ik eerlijk gezegd. Al roept dat wel ongemakkelijke vragen over mijn eigen positie op.

Zo leveren de ogenschijnlijk eenvoudige verhalen de eerste bijeenkomsten meteen al behoorlijk diepzinnige gesprekken op. We luisteren naar elkaar en vallen elkaar niet aan. We denken met elkaar mee, maar iedereen moet toch zijn eigen antwoorden vinden en zijn eigen keuzes maken. We kunnen best direct zijn naar elkaar toe, maar laten iedereen wel in zijn waarde. Dat bevalt me wel.

GESPREKSVRAGEN

Waarom vertelde de Here Jezus volgens Mattheüs gelijkenissen?

Welke gevolgen heeft dat voor het lezen ervan?

Visualiseer de gelijkenis. Wat gebeurt er allemaal?

Welke sleutels geeft de Here Jezus in vers 36-43 voor het begrijpen ervan?

Wat wilde Jezus zijn tijdgenoten met deze gelijkenis duidelijk maken?

Wat is volgens jou de boodschap ervan voor ons?

De Here Jezus heeft het vaak gehad over een grote scheiding bij het oordeel, over eeuwige beloning en eeuwige straf. Hoe kijk jij daar tegenaan?

‘Als we de hel afschaffen, houden we volgens mij ook geen hemel meer over’, zegt Christian. Wat vind jij daarvan?
Welke hoop put je uit deze gelijkenis?

4. Het sleepnet

De derde avond begint nogal tumultueus. Margriets eigenlijke onderwerp is het verhaal over het sleepnet. [Mattheüs 13:47-50] Ze laat de twee korte gelijkenissen die daarvoor staan ook lezen omdat ze die van de parel zo mooi vindt. Ze vertelt waarom. Als persoonlijk getuigenis is het mooi. Dat vind ik oprecht en dat zeg ik ook. Maar het heeft naar mijn idee weinig te maken met de tekst die we gelezen hebben. Afijn, dat zal ik niet opnieuw vertellen. We komen er niet goed uit, maar dat hindert niet. Het is nog maar het opwarmertje.

Het Koninkrijk der hemelen is ook gelijk aan een net, uitgeworpen in de zee, dat allerlei soorten vissen bijeenbrengt. Als het vol geworden is, trekken de vissers het op de oever. Ze gaan zitten en verzamelen de goede vissen in vaten, maar de slechte gooien zij weg. Zo zal het bij de voleinding van de wereld zijn: de engelen zullen uitgaan en de slechten uit het midden van de rechtvaardigen afzonderen, en zij zullen hen in de vurige oven werpen; daar zal gejammer zijn en tandengeknars.
Mattheüs 13:47-50

Welgemoed beginnen we aan de hoofdmoot: de laatste gelijkenis uit het hoofdstuk. Die gaat over een visnet waarmee van alles gevangen wordt. Als het net het land op gesleept is, wordt de vangst uitgezocht. De vis wordt verzameld en wat niet eetbaar is, wordt weggegooid. Dat lijkt erg op het slot van de gelijkenis van het onkruid. Eerst zit alles door elkaar en pas aan het eind vindt er een schifting plaats. Ook de conclusie uit het verhaal is bijna hetzelfde: 'Zo zal het ook gaan bij het einde van de wereldgeschiedenis. De engelen zullen eropuit gaan om de slechte mensen tussen de rechtvaardigen vandaan te halen. Zij zullen

hen in de brandende oven gooien. Daar klinkt gejammer en tandengeknars, daar is verdriet en wroeging.’ [Mattheüs 13:49v] De bespreking dreigt een herhaling van zetten te worden. Wat niet heel erg is, maar wel een beetje een domper. Plompverloren stoppen is ook geen optie. Dan zouden we naar huis gaan met een kater. Dus hoe verder?

Astrid zegt dat het haar opgevallen is dat niet alleen ‘het onkruid’ en ‘het sleepnet’ overeenkomen. De betekenis van de gelijkenissen van de schat in de akker en die van de kostbare parel komen ook ongeveer op hetzelfde neer. Het lijkt erop dat de herhaling opzettelijk is. Zullen we eens gaan kijken hoe het hele hoofdstuk in elkaar zit? Misschien komen we nog wel meer overeenkomsten tegen. Goed idee! Met deze nieuwe invalshoek kunnen we aan de slag. En het is ook een goed idee om eerst grondig te gaan lezen voordat we er weer van alles van vinden.

Margriet had een groot vel papier en een paar stiften klaargelegd voor een associatiespel of een muurkrant zoals zij het noemt, over ... je raadt het al: ‘je bent een parel in Gods hand.’ Dat gaat er niet meer van komen. Dus gebruiken we een en ander om Mattheüs 13 in kaart te brengen. Het resultaat is verrassend. Als we klaar zijn, staat er dit:

- 3-9 Gelijkenis van de zaaier
- 10-17 ✓ Over het spreken in gelijkenissen
- 18-23 ○ Uitleg van ‘de zaaier’
- 24-30 Gelijkenis van het onkruid
- 31-32 Gelijkenis van het mosterdzaad
- 33 Gelijkenis van het zuurdeeg
- 34-35 ✓ Over het spreken in gelijkenissen
- 36-43 ○ Uitleg van ‘het onkruid’
- 44 Gelijkenis van de schat in de akker
- 45-46 Gelijkenis van de kostbare parel
- 47-50 Gelijkenis van het sleepnet

Nou ja, iets minder netjes, dat begrijp je. De introductie en de afsluiting laten we even buiten beschouwing. De gelijkenis van de zaaier staat vooraan. Verder zijn het een soort tweelingen. Het mosterdzaad en het zuurdeeg. De schat en de parel. En die vier worden omarmd door het onkruid en het sleepnet. En ook die hebben een vergelijkbare betekenis. Zeven in totaal. Het getal van de volheid. Een met zorg gekozen selectie dus.

Het is wel duidelijk dat dit hoofdstuk meer is dan een lukrake verzameling van losse verhalen. Het verandert onze kijk op de aanpak van de evangelist. Onbewust heb ik mij voorgesteld dat Mattheüs een keer is gaan zitten om in min of meer chronologische volgorde op te schrijven wat hij zich zoal kon herinneren. Dat is dus te simpel voorgesteld. Hij is geen verzamelaar van losse fragmenten maar een componist van samenhangende verhaallijnen. In het vervolg kunnen we beter eerst naar de grotere verbanden kijken, voordat we ons op een paar verzen storten. Natuurlijk weten we wel dat je een tekst altijd in zijn verband moet lezen, maar bij de Bijbel houden we ons daar eerlijk gezegd vaak niet aan. In mijn hoofd zweven allerlei bijbelverhalen door elkaar die ik ooit gehoord heb, voornamelijk op de basisschool. Maar ik zou van geen enkel bijbelboek kunnen zeggen hoe het in elkaar zit. En als ik zelf in de Bijbel lees, wat ik af en toe doe, dan gaat het vaak om losse passages waar ik in een ander verband op gestuit ben. Ik geloof niet dat ik ooit een bijbelboek van het begin tot het einde gelezen heb. Wat raar is, want dat is wat je meestal met een boek doet: beginnen op de eerste en doorlezen tot de laatste pagina. Ik negeer even de mensen in mijn omgeving die eerst het slot bekijken om te zien of het bevredigend afloopt, voordat ze het boek gaan lezen.

We formuleren dus nog maar eens een leesregel: Eerst een gedeelte analyseren voordat we over de betekenis van een paar teksten gaan

praten. Niet alleen aandacht geven aan wát er staat maar ook aan hóe het er staat. De bijbelboeken benaderen als goed gecomponeerde literatuur en niet als vergaarbakken van losse teksten.

Dat klinkt Jelle bekend in de oren. Hij vertelt dat hij een keer op een startdag van de kerk een workshop over ontdekkend bijbellezen gevolgd heeft. De drieslag observeren - interpreteren - toepassen die toen besproken werd, heeft hij onthouden. Eerst goed kijken hoe de tekst in elkaar zit, dan de boodschap proberen te begrijpen en die vervolgens toepassen op je eigen leven. En kwam het stappenplan van Peter de vorige keer daar ook niet op neer?

De workshop was op een bepaalde manier wel interessant geweest, maar hij had er verder niets mee gedaan. Hij is van huis uit niet gewend om op zo'n manier met de Bijbel om te gaan. Hij vindt het wat ongemakkelijk, bijna oneerbiedig om een tekst zo te ontleden. Alsof het om een gewoon boek gaat.

Jelle komt uit een 'zware' gemeente. Wat in de volksmond wel een zwartekousenkerk genoemd wordt. Zijn vrouw Mariska is van huis uit synodaal gereformeerd. 'Licht op en treur niet' werd er door de zwaren spottend gezegd. Sinds hun huwelijk zijn ze lid van een gemeente van Gereformeerde Bond signatuur. Die zit er mooi tussenin. Maar je laat je hele opvoeding natuurlijk niet zomaar achter je.

In de kerk waar Jelle uit komt is grote eerbied voor de Bijbel. Er wordt op gedragen toon uit voorgelezen. Voor het begrijpen komt het vooral op de dominee aan. Die is door God geroepen en heeft ervoor gestudeerd. Als leek moet je er je vingers maar niet te veel aan branden. In de gezinnen wordt na de maaltijd altijd uit de Bijbel gelezen maar daar blijft het bij; er wordt niet over doorgepraat. Al te snel zou je in dwalingen kunnen vervallen.

Hij vertelt dat het deelnemen aan de bijbelleesclub voor hem een grote stap is. Hij heeft best lang gearzeld, uit angst om fouten te maken. Waar hij vandaan komt, is een bepaalde achterdocht tegenover bijbelkringen niet ongewoon. Als iedereen zomaar zijn eigen uitleg gaat bepalen, leidt dat dan niet tot dwaalleer en sektarisme? Eens hadden een aantal jongeren uit de gemeente een brief aan de kerkenraad geschreven met de hartenkreet dat ze graag bijbelstudie wilden doen. Het antwoord luidde dat de broeders weliswaar zeer verheugd waren dat dit verlangen in hun hart leefde, maar dat de dominee helaas geen avond meer beschikbaar was. Als de Bijbel opengaat, moet er minstens een ambtsdrager, liefst de dominee zelf, bij aanwezig zijn. Bij de kerk waar hij nu lid van is, gaat het er wel anders aan toe, maar om zomaar met een vriendenclubje de Bijbel te gaan lezen, is voor hem best onwennig.

Dat op de eerste avond zijn uitleg van de gelijkenis van de zaaier - over de vier soorten geloof waarover hij vroeger op catechisatie gehoord had - door ons aan de kant geschoven werd, had ook niet geholpen. Toch wil hij wel doorgaan, zegt hij. Want hij heeft al best veel geleerd. En de ontdekking van de structuur van Mattheüs 13 vindt hij heel mooi. Zijn ontzag voor de Bijbel is daardoor juist toegenomen. Het is een nieuwe manier van lezen voor hem waar hij erg aan moet wennen. Tot nu toe levert het wel veel op. Voor zijn gevoel heeft hij op de kring in een paar bijeenkomsten al haast meer in de Bijbel ontdekt dan anders in een jaar. En dat terwijl hij dagelijks uit de Bijbel leest en wekelijks trouw naar de kerk gaat.

We zijn blij met deze ontboezeming van Jelle. Astrid kan het niet laten om hem toch een beetje te plagen. 'Weet je waarom je zo weinig in de Bijbel ontdekte', zegt ze, 'omdat je er út las en niet er ín.' We vragen wat ze bedoelt. Dat vindt ze nog niet zo gemakkelijk uit te leggen. 'Je

kunt een stuk lezen uit een boek, zonder je erin te verdiepen. Uit gewoonte of als tijdverdrijf. Voorlezen doe je ook uit een boek. Je leest dan niet voor jezelf. Ik weet niet goed hoe ik het moet zeggen.

Misschien is het ook niet veel meer dan een woordspeling. Ik denk dat ik het verschil tussen “aanhoren” en “luisteren” bedoel.’

Astrid is docent Nederlands bij een openbare middelbare school in de buurt. Over taal hoeft ze haar niets te vertellen. ‘Je kunt op allerlei manieren lezen. Om kennis op te doen. Om te genieten van een goed boek. Om kennis te maken met andere culturen. En noem maar op. De vraag is dan: hoe lees je de Bijbel? Ik denk dat kerkmensen vaak de Bijbel lezen omdat het zo hoort. Als een ritueel. Niet omdat ze verwachten iets nieuws te leren. Ik wil niemand tegen de schenen schoppen, maar dat idee heb ik.’

Niemand voelt zich beledigd. Ze heeft waarschijnlijk niet helemaal ongelijk.

‘Zelf zag ik de Bijbel meer als een verzameling vrome spreuken voor op wenskaarten, zeg maar,’ vervolgt ze. ‘Ik weet wel dat er ook gruwelijke passages in staan. Die kun je overslaan. Mensen kiezen eerder teksten waar ze steun aan hebben en troost uit putten. Daar is volgens mij niets mis mee. Alleen heb ik nu wel gezien dat een evangelie geen simpele aaneenrijging van losse uitspraken en verhalen is, maar hoogstaande literatuur. Zo kun je de tekst dus ook benaderen. Meer literair lezen. Het gevaar is dan misschien dat je de tekst afstandelijk benadert, teveel analyseert. Daarom vind ik het wel mooi dat de drieslag die Jelle noemde eindigt met een persoonlijke toepassing. Al vind ik dat voor mezelf ook wel weer ingewikkeld. De Bijbel heeft voor mij geen goddelijk gezag, dus waarom zou ik me er iets van aantrekken? Nou ja, misschien als een tekst innerlijke overtuigingskracht heeft. Als de boodschap me aanspreekt.’

Dat laatste begrijp ik wel. Voor mij ligt het precies zo. Tot op zekere hoogte heb ik mij altijd wel aangesproken gevoeld door de Bijbel. Dat is nog wat anders dan er blind in geloven of je er helemaal aan overgeven. Tot nu toe vind ik onze bijbelleesclub best boeiend en leerzaam. De gelijkenisrede eindigt met de woorden 'En dus kun je elke bijbelgeleerde die een volgeling van het Koninkrijk van de hemel geworden is vergelijken met een heer des huizes die uit zijn voorraadkast nieuwe en oude waren tevoorschijn haalt.' [Mattheüs 13:52] Nu wil ik ons bepaald geen schriftgeleerden noemen, maar we worden om zo te zeggen wel onderwezen in het Koninkrijk van de hemel. En dat er oude en nieuwe dingen tevoorschijn komen, is beslist waar. Je zou bijna met Mattheüs zeggen dat dit schriftwoord bij ons in vervulling is gegaan. Of zou Jelle dat oneerbiedig vinden?

Zo is er van Margriets plannen niet veel terecht gekomen - mea culpa, mijn schuld - maar hebben we toch veel geleerd. Onze kring loopt nog niet gesmeerd. We zijn geen routiniers. We maken wel eens een valse start en lopen wel eens vast. Dat vinden we niet zo erg. Want we leren best veel. En daar gaat het toch om. Over het algemeen is het trouwens beter om niet te blijven steken in wat je niet snapt, maar om te kijken naar wat je wél begrijpt. Daar heb je meer aan.

GESPREKSVRAGEN

Hoe lezen jullie de Bijbel? Hoeveel aandacht geven jullie daarbij aan de structuur van de tekst en de context?

Jelle vindt samen bijbellezen best wel spannend. Hoe ervaren jullie dat? In hoeverre heeft de Bijbel voor jullie gezag? Waar is dat op gebaseerd?

Vat de betekenis van de gelijkenissen van het onkruid en van het sleepnet samen.

Wat is volgens jullie de centrale boodschap van de gelijkenisrede als geheel?

Probeer die boodschap eens te vangen in een nieuwe gelijkenis met eigentijdse beelden.

Hoe zou je die boodschap (meer) uit kunnen dragen in je eigen omgeving?

Gebruik de drieslag observeren - interpreteren - toepassen ook eens bij je eigen bijbellezen, persoonlijk en in de kring.

5. Rots- of zandgrond

De vierde avond is Jelle aan de beurt. Hij gaat de gelijkenis over bouwen op het zand of op de rots aan het eind van Mattheüs 7 met ons bespreken. Maar Peter heeft ons er in de nazit van de vorige keer op gewezen dat dit eigenlijk de afsluiting van de zogenaamde Bergrede is, de eerste van de vijf toespraken van Jezus over het Koninkrijk die Mattheüs heeft opgeschreven. [Mattheüs 5-7] Daarom hebben we afgesproken om die rede eerst kort te bespreken. Zo krijgen we ook wat meer zicht op de vraag wat Jezus precies bedoelt met ‘het Koninkrijk van de hemel’.

Omdat het een nogal lang stuk is, hebben we afgesproken dat Peter en Margriet hoofdstuk 5 lezen en kort samenvatten, Teun en Astrid hoofdstuk 6 en Mariska en ik hoofdstuk 7. Achteraf is dat aan de ene kant nogal komisch, want het lezen van de hele Bergrede blijkt maar ongeveer tien minuten in beslag te nemen. Zo’n gigantisch karwei is dat nou ook weer niet. Aan de andere kant is het wel goed, want er komen zoveel onderwerpen langs en alles wordt zo beknopt beschreven dat na een hoofdstuk je hoofd al behoorlijk vol zit.

We nemen dus een flinke aanloop voordat we naar de gelijkenis zelf gaan. Als het maar niet te laat wordt. En dan wil Teun eerst ook nog wel weten waar we het precies over gaan hebben, over het Koninkrijk der hemelen of over het Koninkrijk van God. Want hij heeft gehoord dat dat niet hetzelfde is. Mattheüs schrijft voor zijn Joodse volksgenoten en doelt op een aards rijk voor het volk Israël in de eindtijd. De andere evangelisten hebben het volgens hem over het eeuwige Koninkrijk dat bestemd is voor iedereen die in Christus gelooft. Ik weet wel dat sommige christenen geloven dat als de geschiedenis ten einde loopt, in de zogenaamde ‘eindtijd’, er nog van alles in het Midden-Oosten gaat

gebeuren, omdat er nog allerlei profetieën vervuld moeten worden. Wat zij zich daar allemaal precies bij voorstellen, staat mij niet scherp voor ogen. Ik heb wel eens gehoord dat Christus 1000 jaar vanuit Jeruzalem over de wereld zal regeren. Daar ziet het nog niet naar uit, zullen we maar zeggen. Mij lijkt het in Israël en omstreken vooral een enorme puinhoop.

Astrid is er na de vraag van Teun als de kippen bij: ‘Nou dat vind ik dan knap verwarrend, als uitgerekend het *aardse* rijk voor het volk Israël Koninkrijk der *hemelen* genoemd wordt.’ Dat komt volgens hem omdat het vanuit de hemel op aarde gevestigd wordt. Opgelost zou je zeggen, maar helaas voor Teun, volgens Peter klopt het toch niet. Mattheüs gebruikt beide termen door elkaar, zegt hij. Bijvoorbeeld in het gedeelte waar staat: ‘Jezus zei tegen Zijn discipelen: Voorwaar, Ik zeg u dat een rijke moeilijk het Koninkrijk der hemelen kan binnengaan. Nogmaals zeg Ik u: Het is gemakkelijker dat een kameel door het oog van een naald gaat, dan dat een rijke het Koninkrijk van God binnengaat.’ [Mattheüs 19:23v] Hij wisselt beide begrippen af, zonder dat het onderwerp verandert. Bovendien komen veel teksten in meerdere evangeliën voor. En waar Mattheüs het dan over het Koninkrijk van de hemel heeft, schrijven de anderen over het Koninkrijk van God. Het zijn dus synoniemen.

Dat valt Teun nogal tegen. De spreker op de conferentie had het allemaal haarfijn uit de doeken gedaan. Met nog een opmerking richting zogenaamde bijbelleraren die het onderscheid tussen de beide Koninkrijken over het hoofd zien en geen eindtijdvisie hebben. Maar wat Peter zegt, vindt hij wel overtuigend. En hij had zichzelf ook al wel afgevraagd hoe je kunt weten wat er bedoeld wordt als er kortweg ‘het Koninkrijk’ staat. Of ‘het Koninkrijk van mijn Vader’. Welke van de twee wordt er dan bedoeld? Dat staat er nooit bij. Als er maar één Koninkrijk is, dan is dat probleem opgelost.

Goed, de Bergrede dus. Volgens Margriet zegt Jezus eerst in de zogenaamde zaligsprekingen dat mensen die op God gericht zijn te feliciteren zijn. Ook al worden ze voor van alles en nog wat uitgemaakt en worden ze soms zelfs vervolgd. Want het Koninkrijk is voor hen bestemd. Dat kan niemand hen afnemen. [Mattheüs 5:1-12] Dat mogen ze ook met trots laten zien door allerlei goede werken te doen. Daarmee verheerlijken zij hun Vader in de hemel. [Mattheüs 5:13-16] Wat goede werken zijn, kunnen we lezen in de wet van God. Die moeten we dus niet afschaffen maar naleven. Jezus geeft vervolgens verschillende voorbeelden hoe God wil dat we ons leven leiden. [Mattheüs 5:17-20] Hij zet daarbij de zaken behoorlijk op scherp, door niet alleen te vragen dat we ons voor het oog aan de geboden van God houden. Hij wil dat we er ook van harte voor kiezen en meer doen dan het gewone. Hij eindigt zelfs met de woorden: 'Weest u dan volmaakt, zoals uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is.' [Mattheüs 5:48] Volmaakt als God Zelf? We zien het nog niet gebeuren.

We constateren dat we in onze samenleving steeds meer een dubbele moraal ontwikkelen als het gaat om volmaaktheid. Aan de ene kant eisen we het steeds meer van mensen in een publieke functie. Als je twintig jaar geleden een uitglijder gemaakt hebt, kun je maar beter aftreden. Al het vuil wordt opgediept en uitgesmeerd. Zoals iemand op tv zei: 'Het lijkt erop dat je zo ongeveer sinds je vierde niets verkeers meer gedaan mag hebben.' Aan de andere kant flirten we met imperfectie. Is iets met een rafelrandje eigenlijk niet veel mooier? Perfectie is maar saai.

Mariska vertelt dat een christelijke collega van haar een keer zei dat de zondeval eigenlijk iets positiefs is, want als je geen fouten maakt, kun je niet leren. Volgens ons worden hier minstens drie denkfouten in één zin

gemaakt. Dat is bijna knap. In de eerste plaats is zondigen nog wel wat anders dan fouten maken. Als je met schaken een verkeerde zet doet, of als je een vergissing begaat bij het bereiden van een recept, zal dat je in de hemel niet als zonde aangerekend worden. Ook is het nog maar de vraag in hoeverre we van onze fouten leren. Waarom vallen we dan zo vaak in herhaling? Maar vooral: het is niet waar dat je alleen kunt groeien door fouten te maken. Je kunt bijvoorbeeld ook leren uit een boek, van het goede voorbeeld van een ander, of door oefening. Dus de zondeval als leermoment lijkt ons wat al te optimistisch.

Jelle legt uit dat de Here Jezus met zijn oproep om volmaakt te zijn een uitspraak aanscherpt die met name vaak in het boek Leviticus voorkomt: 'U moet heilig zijn, want Ik ben heilig.' [Leviticus 11:44v; 19:2; 20:26] Dat klinkt al anders. 'Heilig' betekent zoiets als 'afgezonderd' of 'een klasse apart'. Dat herkennen we wel in de Bergrede, waar Jezus verschillende keren oproept om boven het gewone uit te stijgen, om een stap extra te doen. 'Bovendien', zegt Jelle, 'wijst het woord dat er in Mattheüs 5:48 in het Grieks staat voor *volmaakt* niet zozeer op volmaaktheid als eindproduct, maar als startpunt: wees door en door goed, doelgericht, radicaal.' Wij kijken misschien te veel naar de finishing touch, naar perfectie die pas met de laatste toets bereikt kan worden. En als het af is, moet je er afblijven. In die zin is volmaaktheid saai. Je mag er alleen nog maar naar kijken. Jezus kijkt meer naar het uitgangspunt, het materiaal waarmee je werkt; is dat van de beste kwaliteit? Dan kun je er mooie dingen mee doen. Met ondeugdelijk gereedschap kun je alleen maar prutsen. Werken in een goed uitgerust atelier is een feest. Margriet zegt: 'De bedoeling is volgens mij niet dat we saaie pieten moeten worden, die zwelgen in hun eigen volmaaktheid, maar mensen die de oneindige goedheid van God weerspiegelen. Die niet de kantjes eraf lopen of net binnen de lijntjes blijven, maar die graag iets extra's

doen. Omdat God overvloedig is in genade. Omdat we dolgraag op Jezus willen lijken.’ Dat vinden we een mooie conclusie.

Astrid neemt ons mee naar hoofdstuk 6. Zij ziet in de eerste helft de persoonlijke, joodse vroomheid terug: giften geven aan de armen, bidden en vasten. [Mattheüs 6:1-18] In de Islam is dit uitgegroeid tot de ‘vijf zuilen’. Het opzeggen van de geloofsbelijdenis en de pelgrimstocht naar Mekka zijn erbij gekomen. Zij vraagt zich af of christenen ook iets dergelijks hebben. Wij komen niet veel verder dan het persoonlijk stille tijd houden, bijbellezen aan tafel en ’s zondags naar de kerk gaan. En eerlijk gezegd zijn we daar niet allemaal even strikt in. Zelf bid ik wel, zij het niet op gezette tijden, maar een kerk zie ik niet veel meer vanbinnen.

Volgens Jezus is het vooral belangrijk dat je niet met je vroomheid te koop loopt om waardering van mensen te krijgen. Je doet het voor God. Een ander hoeft het niet te weten. Godsdienstigheid mag geen publiek vertoon worden. Dat doet afbreuk aan de oprechtheid.

Teun vertelt over het tweede deel van hoofdstuk zes. [Mattheüs 6:19-34] Het is een oproep om je geen zorgen te maken over het dagelijks bestaan omdat God voor ons zorgt. In plaats daarvan worden we opgeroepen om ons volledig te richten op zijn Koninkrijk en het leven naar Gods wil dat daarbij hoort. Al het andere krijg je er gratis bij. Teun zegt eerlijk dat hij daar best wel moeite mee heeft. Dat herkennen we allemaal wel. We maken ons allemaal op zijn tijd zorgen. Ook al weten we best dat we op veel zaken maar bitter weinig invloed hebben. Maar loslaten vinden we moeilijk. In onze cultuur ligt de nadruk op persoonlijke autonomie. Je bent de baas over je eigen leven en dus ook verantwoordelijk voor je eigen geluk. Dan wil je wel graag de controle hebben en alles in eigen hand houden. Dat wordt ook gestimuleerd

door de overheid: regel je eigen uitkering, je eigen zorg, je eigen levenseinde. Maar wat als je het zelf niet meer kunt? Als je niet meer voor jezelf kunt zorgen?

‘Laat het maar aan God over’, klinkt ons wat te gemakkelijk in de oren. Toch heeft Jezus wel een punt als Hij zegt: ‘Wie toch van u kan met bezorgd te zijn één el aan zijn lengte toevoegen?’ [Mattheüs 6:27] We komen eropuit dat het goed is om je zaken goed te regelen, voor zover dat in je vermogen ligt. En om niet wakker te liggen over dingen die je niet in de hand hebt. Wel ‘zorgen voor’, niet ‘zorgen maken om’.

In hoofdstuk 7 hebben Mariska en ik minder lijn kunnen ontdekken. Het gaat erover dat we niet kritischer op een ander moeten zijn dan op onszelf. Eerst de balk uit je eigen oog halen, voordat je kijkt naar de splinter in het oog van je buurman. [Mattheüs 7:1-6] Wij komen tot de ontdekking dat we dit gedeelte nogal eens passief opvatten. Zo van: laat die splinter bij een ander maar zitten, want je hebt zelf een balk in je eigen oog. Punt. Dat is niet de bedoeling. Ze moeten er allebei uit! Maar wel eerst bij jezelf beginnen.

In het volgende gedeelte staat dat we erop mogen vertrouwen dat God ons goede gaven geeft als we tot Hem bidden. [Mattheüs 7:7-12] Verder lezen we de tekst over de brede en de smalle weg, waarover vroeger op de lagere school een nogal suggestieve plaat aan de muur hing. [Mattheüs 7:13v] Je weet wel, met op de brede weg allemaal zaken die we nu heel normaal vinden: dansen, drinken, kaartspelen en noem maar op. En tot slot zegt Jezus dat mensen zich vaak beter voor willen doen dan ze zijn, maar dat hun ware aard zich uiteindelijk altijd verradt in wat ze doen. ‘Aan de vruchten kent men de boom’, zeggen we nog steeds. [Mattheüs 7:15-20] Trap niet in mooie praatjes. Kijk naar wat het gedrag van mensen uitwerkt. Een wijze les.

De passage in vers 21 en verder vinden we nogal verrassend. Daar staat dat het mogelijk is dat mensen in Jezus' Naam profeteren, demonen uitdrijven en wonderen doen, zonder dat ze werkelijk bij Hem horen. [Mattheüs 7:21-23] We weten wel dat er valse profeten kunnen zijn, mensen die beweren namens God te spreken maar intussen met hun eigen ideeën komen. Maar komen wonderen niet altijd bij God vandaan? Blijkbaar niet dus. 'Intuïtief zou ik denken dat mensen die niet in dienst van God staan geen echte wonderen kunnen doen', zegt Jelle. 'Er staat toch ergens dat de wetteloze mens alleen maar bedrieglijke wonderen doet?' [2 Thessalonicenzen 2:9] 'Jawel', reageert Peter, 'maar dat betekent niet dat ze nep zijn, maar dat ze je bedriegen omdat ze je zand in de ogen strooien. Het lijkt alsof God aan het werk is, maar dat is niet zo. Er gebeurt wel echt iets wonderbaarlijks, het is geen goocheltruc. Alleen de geestelijke uitwerking ervan is desastreus. Je komt in de invloedsfeer van het kwaad en niet dichterbij God.'

Samenvattend komen we tot de conclusie dat het in het Koninkrijk gaat om gehoorzaamheid aan God, om ernaar te streven zijn wil van harte en tot in de puntjes uit te voeren. Wie dat doet mag zich aan Hem toevertrouwen en hoeft zich geen zorgen te maken over dagelijkse beslommeringen. Maar dat is sneller gezegd dan gedaan. Het gaat niet vanzelf. Vaak moet je tegen de stroom inroeien. Jezus dringt aan op een bewuste keuze voor het goede, ook als iedereen iets anders roept. Dat gaat in tegen ons kudde-instinct.

We zijn het erover eens dat we op sommige terreinen onze eigen keuzes wel wat beter kunnen doorzetten en niet bang moeten zijn om uit de toon te vallen. Dat begint al bij heel simpele dingen. Zo hadden we halverwege de eerste avond onze telefoon op stil gezet, omdat het voortdurende gepling of getududu verschrikkelijk storend was. Dat had ons links en rechts wel wat zure opmerkingen opgeleverd. 'Waarom

reageerde je pas zo laat?’ En dan gaat het nog maar om anderhalf uur offline zijn. Hoe zullen mensen reageren als we ons werkelijk niets aantrekken van de conventies in onze samenleving? Van Jezus zeiden zelfs zijn tegenstanders ‘Meester, wij weten dat U waarachtig bent en de weg van God in waarheid onderwijst en Zich door niemand laat beïnvloeden, want U ziet de persoon van de mensen niet aan.’ [Mattheüs 22:16] Wat zouden de mensen over ons zeggen?

Daarom, ieder die deze woorden van Mij hoort en ze doet, die zal Ik vergelijken met een verstandig man, die zijn huis op de rots gebouwd heeft; en de slagregen viel neer en de waterstromen kwamen en de winden waaiden en stortten zich op dat huis, maar het stortte niet in, want het was op de rots gefundeerd.

En ieder die deze woorden van Mij hoort en ze niet doet, zal met een dwaze man vergeleken worden, die zijn huis op zand gebouwd heeft; en de slagregen viel neer en de waterstromen kwamen en de winden waaiden en sloegen tegen dat huis, en het stortte in en zijn val was groot.

Mattheüs 7:24-29

De avond is al aardig gevorderd als Jelle de gelijkenis aan het eind van de Bergrede voorleest. Ik vertel het maar weer in eigen woorden. Jezus zegt: ‘Iedereen die niet alleen luistert naar wat Ik gezegd heb, maar er ook naar handelt, die vergelijk Ik met een verstandige man, die zijn huis op de rotsgrond bouwde. Toen er storm en regen en overstromingen kwamen, stortte dat huis niet in. Het had een goed fundament.’ Wie Jezus’ woorden alleen maar aanhoort en er verder niets mee doet, is als een dwaas die zijn huis bouwt op zand. Bij zwaar weer stort zo’n huis in.

Nu we de hele Bergrede besproken hebben, komt dit niet als een verrassing. De gelijkenis aan het slot is een prima conclusie. Je niets van God aantrekken, loopt uit op een ramp. Jezus volgen geeft stevigheid aan je leven. Daar hoeven we het niet meer uitgebreid over te hebben. Wel zijn we een beetje verbaasd dat het helemaal niet gaat over geloven in Jezus en gered worden. Mariska zegt dat ze de gelijkenis altijd gelezen heeft als: bouw je levenshuis op Jezus de rots, dan word je gered. ‘Dus bouw je huis op Jezus, de rots’, zingen we spontaan in koor. Weer zo’n liedje dat vanaf de basisschool is blijven hangen. En natuurlijk is Jezus het fundament van het christelijk geloof. Dat staat ook in de Bijbel. [1 Korintiërs 3:11; Efeziërs 2:20] Maar blijkbaar is dat niet het hele verhaal. Het begint bij luisteren naar God en je aan zijn voorschriften houden. ‘Geen vergeving zonder bekering’, vat Teun samen. Een stevige uitspraak, maar we snappen wel dat je moeilijk om vergeving kunt vragen als je van plan bent gewoon door te gaan met zondigen.

Jelle merkt op dat hij nu wel ziet dat hij in het verleden misschien te veel gedacht heeft dat we Gods geboden niet kunnen houden. Wordt er niet te snel gezegd dat we zondaar blijven tot onze dood toe? Hij gelooft nog steeds dat we niet in staat zijn om honderd procent puur het goede te doen en dat we geneigd zijn tot allerlei vormen van kwaad. Maar waarschijnlijk heeft hem dat wel te ‘lijdzaam’ gemaakt, te afwachtend. Moedeloos ook. Alsof je nooit eens iets goeds kunt doen. Nu ziet hij wel in dat je het niet op moet geven voordat je het geprobeerd hebt. Te vaak heeft hij alleen geluisterd naar de woorden van God zonder dat dit tot verandering leidde. Zonder dat hij zelfs maar geloofde dat verandering mogelijk is. Hij voelt zich nu aangemoedigd om te gaan bouwen en niet bij de pakken neer te gaan zitten.

Ik voel opnieuw een dilemma. Samen de Bijbel lezen met je vrienden is mooi. Je bouwt een band op als je eerlijk met elkaar deelt wat je bezig houdt. Maar de boodschap is elke keer ook confronterend. Waardevrij lezen staat op gespannen voet met de boodschap van het Evangelie. Nu wil ik me er ook best wel wat van aantrekken. Zoals gezegd spreekt de christelijke ethiek me wel aan. Aan de ene kant wil ik best proberen een beter mens te worden. Aan de andere kant wil ik wel eigen baas blijven.

De boodschap van de gelijkenis ligt naar ons idee dus in het verlengde van de Bergrede. Als je het hele stuk leest, maakt dat de uitleg van de gelijkenis veel gemakkelijker. In het kort komt het hierop neer: Houd je aan wat Jezus gezegd heeft, dan hoef je niet bang te zijn. Je leven heeft dan een stevig fundament en kan tegen een stootje. Je bent veilig en zult de storm overleven.

We zien ook wel dat het een kwestie van vertrouwen blijft. Als het allemaal vanzelfsprekend is, dan hoeft het niet gezegd te worden. Je leven in Gods handen leggen en geloven dat Hij voor je zorgt, is zo eenvoudig nog niet. Teun zegt: 'Je blijft hopen en je eraan vasthouden, ook als je het niet direct zo ervaart. Het is een belofte en een belijdenis. Het geeft troost en hoop, ook als alles even niet zo duidelijk voor je is.' Margriet vindt het vooral ook een bevrijdende boodschap. 'Als je je leven in Gods hand kunt leggen, dan haalt je dat uit de kramp. Je hoeft niet alles zelf onder controle te houden. Het schept ruimte en lichtheid. En een duidelijk doel om voor te leven.'

Jezus is veeleisend. Hij vraagt volledige toewijding. Dat legt een stevige claim op ons leven. Het geeft ook duidelijke kaders en zekerheid. Vooral veel jongeren lijken die te missen en vervallen tot wanhoop. Ik vind het zorgelijk dat zoveel jongeren het leven niet meer zien zitten. Er wordt wel eens gezegd dat er een eind gekomen is aan de tijd van de grote

verhalen. Soms denk ik: is dat nou wel iets om blij mee te zijn? Een mens heeft toch houvast nodig?

GESPREKSVRAGEN

Lees je wel eens langere stukken uit de Bijbel in een keer? Waarom zou je dat wel of niet doen?

Welke uitspraken in de Bergrede spreken je het meeste aan? Waarom? En waar heb je misschien moeite mee? Waarom is dat?

Mattheüs 5 eindigt met de woorden 'Weest u dan volmaakt, zoals uw Vader, Die in de hemelen is, volmaakt is.' In hoeverre streven we naar volmaaktheid? Waar blijkt dat uit?

In sommige gemeenten is de sfeer meer activistisch, in andere meer lijdzaam. Hoe ligt dat in je eigen gemeente? Hoe sta je daar tegenover? Wat vind je van de oproep om niet bezorgd te zijn? Hoe beleef je dat? Wanneer ben je volgens Jezus wijs en wanneer dom?

'Bouwen op de rots', hoe doe je dat? Hoe ben je daar concreet mee bezig?

6. Tien bruidsmisjes

Vanavond is het mijn beurt. En ik ben er nog zenuwachtig voor ook. De voorbereiding is niet gegaan zoals ik gehoopt had. Ik voel me er niet klaar voor. De anderen moeten me er maar doorheen helpen.

De laatste drie keer voor de Kerst zullen Astrid, Mariska en ik Mattheüs 25 bespreken. Dat is ook een soort gelijkenisrede, maar dan als onderdeel van een langere toespraak. De laatste van de vijf redevoeringen van Jezus over het Koninkrijk. Daarom hebben we besloten om hoofdstuk 24 eerst voor onszelf thuis te lezen. Dat is de eerste helft van de toespraak en die hoort er dus bij.

Nou, dat is ons niet meegevallen. Als in het begin Jezus zegt dat de tempel in Jeruzalem verwoest zal worden, vragen zijn leerlingen: 'Zeg ons, wanneer zullen deze dingen gebeuren? En wat is het teken van Uw komst en van de voleinding van de wereld?' [Mattheüs 24:1-3] Naar ons idee vragen de discipelen in een zin naar drie verschillende dingen: de verwoesting van de tempel, de komst van de Mensenzoon en het einde van de wereld. Het eerste is in het jaar 70 gebeurd. De andere twee gebeurtenissen moeten nog komen. Maar in de toespraak van Jezus wordt het allemaal niet zo duidelijk onderscheiden. Sommige stukken lijken over de val van Jeruzalem te gaan, andere over de wederkomst van Christus en het einde van de wereld.

Volgens Peter komt het in de Bijbel wel vaker voor dat zaken in één adem genoemd worden die bij nader inzien niet in tijd samenvallen. Zo heeft Jesaja het ergens over 'het jaar van het welbehagen van de HEERE en de dag van de wraak van onze God'. [Jesaja 61:2] Maar als de Here Jezus over die tekst preekt in de synagoge in Nazaret, zet Hij een punt na het eerste. [Lukas 4:16-21] Over het tweede rept Hij met geen woord. Hij kondigt een tijd van genade aan. De dag van de wraak laat Hij

in zijn preek buiten beschouwing. Die moet nog steeds komen. Wat Jesaja in één adem noemt ligt in tijd nu al bijna tweeduizend jaar uit elkaar.

‘Je kunt het vergelijken met een ansichtkaart’, zegt Peter. ‘Dat is een platte afbeelding van een tafereel waar in werkelijkheid diepte in zit. Een tweedimensionaal beeld van een driedimensionale werkelijkheid. Tussen twee bergen die op de afbeelding naast elkaar lijken te liggen, kan in werkelijkheid een afstand van tientallen kilometers zitten. Je ziet ze naast elkaar in hetzelfde landschap. Ze horen bij elkaar.’ Ook in Mattheüs 24 kun je één dimensie niet goed onderscheiden: die van de tijd. In Jezus’ onderwijs worden alle gebeurtenissen aan elkaar gekoppeld. Dat kan zijn omdat ze qua betekenis bij elkaar horen, ook al zijn ze in tijd van elkaar gescheiden. Dan wordt de val van Jeruzalem een soort voorschot op het einde van de wereld. Of hoe je het ook precies zien moet. Een beetje zoals voetbalsupporters zingen dat Ajax kampioen wordt bij het eerste het beste doelpunt dat er gescoord wordt. Nou ja, afgelopen seizoen even niet, maar je begrijpt wat ik bedoel. In ieder geval is het ondoenlijk om uit deze redevoering een tijdschema af te leiden. Dat moeten we dan ook maar niet proberen.

In Mattheüs 24 lezen we wel dát een en ander zal gebeuren en ook wel iets over hóe, maar niet zozeer over wannéér. De bedoeling van het hoofdstuk is niet om informatie te geven, maar om te waarschuwen. Tegen bedrog en misverstanden. Tegen misleiders die beweren dat de wederkomst al heeft plaatsgevonden. [2 Tessalonicenzen 2:2] Die zeggen: ‘Ik ben de Christus’. Of: ‘Nee hoor, Hij is daar!’ [Mattheüs 24:5, 23v] En we moeten ook niet denken dat we het einde van de wereld uit het verloop van de geschiedenis kunnen voorspellen. Hier en daar hoor je: ‘Als het aantal oorlogen, epidemieën, aardbevingen en

hongersnoden toeneemt, dan weet je dat de Here Jezus spoedig terugkomt.’ Maar nee, dat zijn dingen die gebeuren, nu eens hier, dan weer daar, maar zij hebben geen voorspellende waarde. [Mattheüs 24:6-8] Het einde is geen tijdstip dat je af kunt wachten of kunt berekenen, het is een doel dat je na moet streven. In vers 14 lezen we dat Jezus zegt: ‘Dit Evangelie over het Koninkrijk van God zal in de hele wereld worden verkondigd, als getuigenis voor alle volken. Als dat gebeurd is, is het einde daar; dan is het doel bereikt.’ [Mattheüs 24:14]

We wisselen uit wat we in Mattheüs 24 ontdekt hebben. We zijn het erover eens dat we niet moeten proberen een tijdschema aan dit hoofdstuk te ontleen. Ook is het wel duidelijk dat Jezus geen ongestoorde ontwikkeling naar een betere wereld schetst. Het is niet zo dat het langzaam de goede kant opgaat, totdat uiteindelijk het Koninkrijk van God in al zijn heerlijkheid zal doorbreken. Nee, er zal eerst juist een enorme vervolging losbreken. [Mattheüs 24:15-22] Het gaat eerder van kwaad tot erger dan van goed naar beter. En dan, plotseling, is het zover. Als een bliksemschicht die van oost tot west langs de hele hemel flitst, zei Jezus. [Mattheüs 24:26-31] Niemand zal het zien aankomen. Zoals de mensen in de tijd van Noach er niet op rekenden dat er een zondvloed komen zou. [Mattheüs 24:38v] Je moet er dus elke dag klaar voor zijn.

We voelen ons een beetje ontmoedigd. Het vooruitgangsgeloof zit diep in ons bloed.* We hopen vurig dat het de mensheid zal lukken de grote wereldproblemen op te lossen. We stellen doelen en noemen jaartallen: vóór 2030 dit en uiterlijk 2050 dat... Als we met z’n allen de schouders

* Zie bijvoorbeeld het essay ‘Laatste eer voor een machtige mythe’ van C.S. Lewis in de verzamelbundel *Varensporten en olifanten*, Kampen: Kok 2006. ISBN 90 435 1314 4.

er onder zetten, dan kunnen we bouwen aan een betere wereld voor onze kinderen. Misschien roepen we het ook wel een beetje tegen beter weten in. Zeker in deze tijd lijken we eerder van crisis naar crisis te strompelen en lijken we niet veel voortgang te boeken. Een wereld van vrede en recht lijkt ver weg.

Ondanks dat Mattheüs 24 ons veel hoofdbrekens kost, is de boodschap ervan wel duidelijk. Margriet herinnert ons aan wat we eerder hebben afgesproken: 'Laten we niet blijven hangen in wat we niet begrijpen, maar leren van wat we wel snappen.' En dat is goedbeschouwd best veel. De boodschap om alert te blijven en niet te snel van de kook te raken komt wel aan. En we zien ook wel de noodzaak van zijn waarschuwingen. Want ondanks de oproep van Jezus om ons te concentreren op de verspreiding van het Evangelie en om niet te gaan speculeren over wanneer Hij terug zal komen, kun je van tijd tot tijd toch lezen dat iemand meent er meer over te kunnen zeggen. Nog maar een paar jaar geleden heeft een bekende evangelische voorganger gezegd dat het rond het jaar 2030 zal zijn. En ook sommigen van ons hebben het gevoel dat het niet lang meer zal duren. Toch zei Jezus dat alleen de Vader in de hemel weet wanneer die dag zal aanbreken. De engelen weten het niet en ook Hijzelf niet. [Mattheüs 24:36; Markus 13:32] Nou dan kunnen wij ons wat dit betreft maar beter heel bescheiden opstellen. Als zelfs Hij het niet weet...

Natuurlijk heeft het gevoel dat het niet lang meer kan duren ook een goede kant. Het is beter dan te denken 'het zal mijn tijd wel duren'. Verwachten houdt in: het kan vandaag gebeuren. Maar ook: ik wacht geduldig af.

Het zal dus gaan om een houding van verwachten, zonder daar een datum op te plakken. Klaar staan en intussen gewoon doorgaan met je

werk. Zoals in de beroemde uitspraak die altijd aan Luther wordt toegeschreven, hoewel die in geen enkele bron te vinden is: 'Als de Here Jezus morgen terugkomt, plant ik vandaag nog een appelboom.'

Dan zal het Koninkrijk der hemelen gelijk zijn aan tien meisjes, die hun lampen namen en op weg gingen, de bruidegom tegemoet. Vijf van hen waren wijs en vijf waren dwaas. Zij die dwaas waren, namen wel hun lampen maar geen olie met zich mee. De wijzen namen met hun lampen ook olie mee in hun kruikjes. Toen de bruidegom uitbleef, werden zij allen slaperig en vielen in slaap. En te middernacht klonk er een geroep: Zie, de bruidegom komt, ga naar buiten, hem tegemoet!

Toen stonden al die meisjes op en maakten hun lampen in orde. De dwazen zeiden tegen de wijzen: Geef ons van uw olie, want onze lampen gaan uit. Maar de wijzen antwoordden: In geen geval, anders is er misschien niet genoeg voor ons en u. Ga liever naar de verkopers en koop olie voor uzelf. Toen zij weggingen om olie te kopen, kwam de bruidegom; en zij die gereed waren, gingen met hem naar binnen naar de bruiloft, en de deur werd gesloten. Later kwamen ook de andere meisjes, die zeiden: Heer, heer, doe ons open! Hij antwoordde en zei: Voorwaar, ik zeg u: ik ken u niet. Wees dan waakzaam, want u weet de dag en ook het uur niet waarop de Zoon des mensen komen zal.

Mattheüs 25:1-13

We zijn benieuwd of de gelijkenissen in hoofdstuk 25 ons nog verder kunnen helpen om de bedoeling van Jezus beter te begrijpen. We lezen de eerste van de drie. Het verhaal van 'de vijf wijze en de vijf dwaze maagden'. [Mattheüs 25:1-13] Het gaat over een bruiloft. Tien meisjes wachtten op de komst van de bruidegom. Pas na uren vertraging, rond

middernacht, arriveert hij eindelijk. Dan blijkt dat er bij de helft van de meisjes een probleem is met de olielampjes die ze bij zich hebben. Door een tekort aan olie willen die niet branden. Samen delen is geen optie, want dan is er voor niemand genoeg. En dus proberen ze in de kleine uurtjes nog ergens wat te kopen. Daardoor komen ze pas bij de bruiloftszaal als de deur al dicht zit. Ze doen een beroep op de bruidegom, maar die laat hen niet meer binnen. 'Ik ken jullie helemaal niet', zegt hij.

Bij de voorbereiding heb ik wel ontdekt dat de 10 'maagden' of 'meisjes' waarschijnlijk de vriendinnen van de bruid zijn. Bruidsmeisjes dus. Maar voor de rest kom ik er niet goed uit. Eerlijk gezegd vind ik het nogal onredelijk van de bruidegom dat hij de meisjes niet meer binnen wil laten omdat ze te laat zijn. Hoor wie het zegt. Hun olie is opgeraakt omdat hijzelf te laat is! Als kind al vond ik dat de schuld eigenlijk bij de bruidegom ligt. De juffrouw kon er nog zo mooi over vertellen, maar hoe konden die arme meisjes weten dat ze extra olie mee hadden moeten nemen? Ik zeg maar eerlijk tegen de groep dat mijn gedachten hier steeds maar in een kringetje omheen zijn blijven draaien en dat er van mijn voorbereiding niet veel terecht gekomen is. Hopelijk komen we samen verder.

Nou, daarin word ik niet teleurgesteld. Jelle zegt meteen dat hij bij zijn bruiloft middenin de nacht ook niet zomaar een paar wildvreemde meisjes had binnenlaten. Er staat toch 'ik ken jullie niet'? Dat lijkt mij dan weer onzin. De bruidegom bedoelt vast 'Ik wil niets meer met jullie te maken hebben'. Natuurlijk kent hij de vriendinnen van zijn aanstaande wel. 'Nou, dat staat nog te bezien', zegt Jelle. 'Veel huwelijken werden gearrangeerd door de familie. Misschien heeft hij zelfs zijn bruid nog nooit gezien. In verschillende culturen is dat nog steeds niet ongewoon.' Daar had ik niet aan gedacht.

Astrid valt in: 'Ik begrijp niet waarom jij de bruidegom de schuld geeft van het feit dat ze geen olie bij zich hebben. Er staat toch dat zij hun lampen pas in orde maken als de bruidegom arriveert. [Mattheüs 25:7] Die hebben helemaal nog niet gebrand. Ze hebben allemaal in de bruiloftszaal liggen slapen. Dus hoe kan de olie dan opgebraakt zijn?' 'Nou breekt mijn klomp', zeg ik. 'Bij de voorbereiding heb ik de Nieuwe Bijbelvertaling gebruikt en daar staat toch echt dat ze geen *extra* olie meegenomen hebben. Ze hebben dus wel een beetje, maar niet genoeg voor als de bruidegom te laat komt. Zo heb ik het tenminste begrepen.' 'Die vertaling heeft je op het verkeerde been gezet', zegt Peter. 'Maar dat woordje *extra* is ingevoegd. Dat staat er niet. In de nieuwste editie van de NBV, die van 2021, is het dan ook wijselijk weggelaten. Ik ga met Astrid mee. De lampen hebben nog niet gebrand. De dwaze meisjes hebben alleen maar lampjes bij zich en geen kruikjes met olie, zoals de wijze. En bovendien zijn die lampjes waarschijnlijk bedoeld als verlichting voor de feestzaal. Zo'n feest duurde zeven dagen, dus die paar uur dat de bruidegom te laat komt, maken echt niet veel uit.' 'Ik begrijp ook niet waarom je er zo'n punt van maakt dat die bruidegom te laat is', zegt Margriet. 'Toen vorig jaar ons Marokkaanse buurmeisje trouwde, heeft zij met haar vriendinnen ook een tijd op haar aanstaande zitten wachten. Die kwam anderhalf uur later dan het afgesproken tijdstip. Niemand die daarvan opkeek of zich eraan stoorde. Is stiptheid niet typisch Nederlands? In veel andere culturen doet tijd er niet zoveel toe.'

Oké dan. Ik heb het gevoel dat ik helemaal opnieuw kan beginnen met lezen. Domme meisjes dus, die alleen olielampjes meenemen, zonder olie. Die zouden nooit kunnen branden. Nou ja, het pitje zou wel even vlamvatten, maar dat is het dan ook. De lampjes zouden meteen weer uitgaan. Als ze hun fout beseffen, is het te laat. Zij hebben zich niet goed voorbereid voor de bruiloft van hun vriendin. Dat kun je hun inderdaad

wel kwalijk nemen. Had ik het stappenplan van Peter maar gevolgd. Eerst me de situatie goed voorstellen, voordat ik allerlei conclusies trek.

Tot zover het verhaal. Wat is de boodschap? Als altijd wil Teun wel een schot voor de boeg geven. ‘Het kenmerkende verschil is dat de helft van de meisjes wel olie bij zich heeft en de andere helft niet’, zegt hij. ‘Olie verwijst in de Bijbel naar de heilige Geest, dus dat lijkt me wel duidelijk. De wijze meisjes komen overeen met christenen die vervuld zijn met de heilige Geest en de dwaze met degenen voor wie dat niet geldt.’ De meesten van ons zijn niet overtuigd. Gelijkenissen zijn toch geen verhalen in codetaal? Kun je wel zomaar zeggen: de meisjes zijn de christenen en de olie is de heilige Geest? En wat zijn de lampjes dan? En de kruikjes? Zo moet je volgens ons niet lezen.

Bovendien, als mensen gezalfd werden verwees dat inderdaad naar het toegerust worden met de Geest van God. Maar dan ging het om speciale zalfolie. Kun je hetzelfde zeggen van consumptieolie of wondolie? Of van lampenolie, zoals hier? Dat lijkt ons toch niet. Je kunt toch niet zomaar overal waar *olie* staat *heilige Geest* invullen als daar verder helemaal geen aanleiding voor is? In de hele redevoering komt het woord ‘geest’ nergens voor. De vijf toespraken van Jezus in Mattheüs gaan over het Koninkrijk. De heilige Geest wordt er geen enkele keer in genoemd. Dus nee, dit lijkt ons geen overtuigende uitleg.

We besluiten eerst maar weer te kijken of Jezus Zelf er iets over gezegd heeft. En dat blijkt het geval. Hij zei: ‘Wees dus waakzaam, want jullie weten niet op welke dag en op welk tijdstip Hij komt.’ [Mattheüs 25:13] Of is dit een toelichting van de evangelist? Hoe dan ook, de betekenis is nu wel duidelijk: zorg dat je klaarstaat als de ‘bruidegom’ komt. En daar zal ongetwijfeld Jezus Zelf mee bedoeld zijn. Deze oproep sluit naadloos aan bij het vorige hoofdstuk. ‘Niemand zal de wederkomst zien

aankomen; je moet er dus elke dag klaar voor zijn', concludeerden we. Nou, wat wil je nog meer. Het is haast een anticlimax. Je zou bijna zeggen 'is dit nou alles?'

Toch wel verfrissend. Hoe vaak heb ik niet een dominee zich in vreemde bochten zien wringen om een betekenis uit een tekst te persen die niemand er op het eerste oog in ontdekt zou hebben. Sommige mensen vinden dat prachtig. Hoe spitsvondiger hoe beter. Ik houd er niet van. Vooral niet als ze in zo'n gekunstelde uitleg blijven steken en niet laten zien hoe de tekst voor ons relevant is. Als ze vanuit de Bijbel totaal geen licht laten schijnen op het leven van alledag. Misschien dat ik daarom zo weinig meer naar de kerk ga. Ik wil graag verder geholpen worden met de vragen waar ik mee zit; de zin van het leven ontdekken en richtingwijzers krijgen om goede keuzes te kunnen maken. Ik zit niet te wachten op een uur hersengymnastiek.

'De boodschap mag dan duidelijk zijn, de toepassing is een ander verhaal', drukt Margriet ons met de neus op de feiten. 'Eerlijk gezegd denk ik zelden aan de wederkomst van Christus. En of ik er klaar voor ben... Dat durf ik nog zomaar niet te zeggen.'

Zelf heb ik er nooit in die termen over nagedacht. Wat vreemd is, want ik verwacht toch wel dat eens alles rechtgezet zal worden. Maar wie dat dan moet doen en wanneer? Ik heb daar geen voorstelling bij. Of is het iets voor na de dood? Een soort individuele afrekening? Dat heeft iets onbevredigends. Want hoe gaat het dan verder met de wereld? Draait die altijd maar door, met al het onrecht, met oorlog en geweld, met misbruik en bedrog? Ergens vind ik het wel verontrustend dat ik allerlei vage overtuigingen heb, over gerechtigheid en een leven na de dood, die ik verder helemaal niet concreet kan invullen. Ben ik niet te veel blijven hangen in een soort 'ietsisme'? Is het verhaal van Mattheüs niet

veel concreter en overtuigender? Waarom vind ik het dan zo moeilijk om dit zonder bedenkingen te aanvaarden?

Astrid zegt eerlijk dat ze er weinig mee kan. Ze gelooft niet in een ingrijpen van buitenaf. 'Ik waardeer het christelijk geloof om zijn morele standaarden. Als men zich daaraan houdt wordt het goede bevorderd en het kwaad beteugeld, om het maar eens een beetje ouderwets te zeggen. Maar uiteindelijk moeten we het zelf doen. We zullen zelf onze rotzooi moeten opruimen. Ik vind het te gemakkelijk om het aan een Ander over te laten', zegt zij. Zij is wat verbaasd als iedereen haar daarin bijvalt. 'Natuurlijk moeten wij zelf ons uiterste best blijven doen,' vindt Mariska. 'Maar het lijkt me ook wel duidelijk dat die wereld van vrede, recht en gerechtigheid er nooit komt als het van ons afhangt. Het lijkt er niet op dat we met z'n allen de goede kant op gaan. Daarom ben ik blij dat de Bijbel zegt dat God eens een nieuwe hemel en een nieuwe aarde zal scheppen. En dat we ons nu al als burgers van dat nieuwe Rijk mogen gedragen. Dat geeft mij juist motivatie en energie om nog beter mijn best te doen.'

Daar houden we het bij. Uiteindelijk verlangen we allemaal naar hetzelfde. De weg daar naartoe is voor de een concreter dan voor de ander. En welke plaats God daarbij inneemt, verschilt ook van persoon tot persoon. Zelf schuif ik geloof ik steeds meer op naar de gedachte dat we het zonder ingrijpen van hogerhand niet gaan redden.

Al is het niet allemaal even stevig, ik stem er in principe wel mee in dat geloof, hoop en liefde de belangrijkste zaken in het leven zijn. Geloof in God, hoop op een betere toekomst en liefde als leidend beginsel voor het leven. [1 Korintiërs 13:13] Het is goed om dat nog maar eens onder woorden te brengen. Dan staat het me weer wat helderder voor ogen.

Want op de een of andere manier glipt het me telkens weer tussen de vingers door.

GESPREKSVRAGEN

Christian houdt meer van een praktische, leerzame preek dan van allerlei spitsvondige verklaringen. Hoe sta jij daarin?

Mattheüs 24 is een pittig hoofdstuk. Hoe ga je zelf om met zulke passages? In hoeverre vind je het moeilijk als je niet alles begrijpt? Lees het verhaal van de tien meisjes nog eens goed door en vertel het na in eigen woorden. Wees zo concreet en beeldend mogelijk.

Wat is volgens jou de belangrijkste les uit deze gelijkenis?

Wat stel je je voor dat er gebeuren zal als Christus weerkomt? Hoe concreet zie je dat voor je?

Wanneer sta je daarbij stil en welke invloed heeft dat op je leven en de keuzes die je maakt?

Hoe zie jij de verhouding tussen zelf werken aan de toekomst en het verwachten van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde bij God vandaan?

7. Talenten

Want het is als iemand die naar het buitenland ging, zijn eigen dienaren bij zich riep en hun zijn bezittingen toevertrouwde. En aan de één gaf hij vijf talenten, aan de ander twee en aan de derde één, ieder naar zijn bekwaamheid, en hij reisde meteen weg.

Hij die de vijf talenten ontvangen had, ging weg en handelde daarmee en hij verdiende vijf andere talenten erbij. Evenzo verdiende degene die de twee talenten ontvangen had, er nog twee bij. Maar hij die het ene ontvangen had, ging weg en groef een gat in de grond en verborg het geld van zijn heer.

Na lange tijd kwam de heer van die dienaren terug en hield afrekening met hen. En degene die de vijf talenten ontvangen had, kwam en bracht nog vijf talenten bij hem, en hij zei: Heer, vijf talenten hebt u mij gegeven; zie, nog vijf talenten heb ik aan winst gemaakt. Zijn heer zei tegen hem: Goed gedaan, goede en trouwe dienaar, over weinig bent u trouw geweest, over veel zal ik u aanstellen; ga in, in de vreugde van uw heer. En degene die de twee talenten ontvangen had, kwam ook naar hem toe en zei: Heer, twee talenten hebt u mij gegeven, zie, twee andere talenten heb ik aan winst gemaakt. Zijn heer zei tegen hem: Goed gedaan, goede en trouwe dienaar, over weinig bent u trouw geweest, over veel zal ik u aanstellen; ga in, in de vreugde van uw heer.

Maar hij die het ene talent ontvangen had, kwam ook en zei: Heer, ik wist dat u een streng man bent, omdat u maait waar u niet gezaaid hebt, en inzamelt van de plaats waar u niet gestrooid hebt. En ik ben bevreesd weggegaan en heb uw talent verborgen in de grond; zie, hier hebt u het uwe. Maar zijn heer antwoordde en zei tegen hem: Slechte en luie dienaar, u wist dat ik maai waar ik niet gezaaid heb en van de plaats inzamel waar ik niet gestrooid heb.

*Dan had u mijn geld aan de bankiers moeten geven, en ik zou bij mijn komst het mijne met rente teruggekregen hebben.
Neem daarom het talent van hem af en geef het aan hem die de tien talenten heeft. Want ieder die heeft, aan hem zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van hem die niet heeft, van hem zal afgenomen worden ook wat hij heeft. En werp de onnutte dienaar uit in de buitenste duisternis; daar zal gejammer zijn en tandengeknars.*
Mattheüs 25:14-30

Nog twee keer tot de Kerst. De beurt is aan Mariska. We lezen de gelijkenis van de talenten. [Mattheüs 25:14-30] Het is een nogal lang verhaal over iemand die naar het buitenland gaat en zijn bezittingen toevertrouwt aan een paar dienaren. De een geeft hij vijf talenten, een ander drie en een derde één. De eerste twee verdubbelen wat hen is toevertrouwd en oogsten lof van hun heer als hij terugkomt. De derde stopt zijn ene talent in de grond en gaat als zijn heer terugkomt de confrontatie met hem aan. Vanaf daar zal ik de gebeurtenissen in eigen woorden navertellen, want als ik een en ander samenvat, gaat er waarschijnlijk te veel informatie verloren.

De knecht zegt: 'Heer, ik wist dat u streng bent: u maait waar u niet gezaaid hebt en oogst waar u geen zaad hebt uitgestrooid. Daarom werd ik bang en heb uw talent veilig onder de grond bewaard. Hier hebt u het terug.' Maar zijn heer reageert: 'Wat ben jij een slechte, luie knecht. Je wist dat ik maai waar ik niet gezaaid heb en oogst waar ik geen zaad heb uitgestrooid. Dan had je toch op z'n minst mijn geld naar de bank moeten brengen. Dan had ik er tenminste rente over gekregen. Pak het talent maar van hem af en geef het aan degene die er al tien heeft. Want wie heeft, krijgt nog meer en hij zal overvloed hebben;

maar wie niets heeft, raakt alles kwijt. Gooi die waardeloze slaaf naar buiten, waar het pikdonker is.' [Mattheüs 25:24-30]

‘Ik wil graag beginnen met een creatieve werkvorm’, zegt Mariska. Verschillende wenkbrauwen worden licht gefronst. ‘En ik weet wel wat jullie denken: laten we het verhaal eerst nog maar eens goed lezen, voor we weer de mist ingaan. Maar ik wil het onderwerp alleen maar dichterbij brengen, zonder verder op de inhoud in te gaan. Het is duidelijk dat het over onze talenten gaat en ik wil jullie vragen er een paar van jezelf op te schrijven. Dan kunnen we daarna even kort uitwisselen.’ Vanuit mijn ooghoeken zie ik Peter fijntjes glimlachen, maar hij zegt niets.

Het kost ons weinig moeite om een rijtje voor onszelf te maken. Blijkbaar zijn we stuk voor stuk behoorlijk getalenteerd. En we hebben natuurlijk bij onze verschillende opleidingen al vaker over onze kwaliteiten na moeten denken. Om niet te zeggen dat onze samenleving één grote zoektocht naar talent is. Kijk de personeelsadvertenties er maar eens op na. Of zet je tv aan. De programmering hangt aan elkaar van de talentenjachten. Dat maakt me meteen ook al een beetje wantrouwig. Zitten we nu niet volop in onze eigen cultuur? En lopen we niet het risico dat we dit gaan terug projecteren op Mattheüs? Ik ben benieuwd hoe Mariska het verder wil gaan aanpakken.

Bij de inventarisatie komt er van alles naar voren. Aanleg voor sport of muziek. Intellectuele, commerciële en sociale kwaliteiten. En noem maar op. Op internet heb ik eens een lijst met zevenenvijftig talenten gevonden. Met elkaar komen we daar een aardig eind bij in de buurt. ‘Telt mijn talent om veel te snel met een uitleg te komen ook?’, vraagt Teun quasi zielig. ‘Zeker’, reageert Margriet, ‘we waarderen het dat je vaak het voortouw neemt en niet bang bent om je nek uit te steken.

Bovendien sta je open voor correctie. Dat vind ik beslist kwaliteiten van je.' 'Ja, vult Jelle aan, 'het zit in je om initiatief te nemen. Anders zou je samen met je vader ook niet zo'n groot transportbedrijf kunnen runnen. Dat gaat jullie goed af. Laatst dronk ik met jou een kop koffie in jullie kantine en toen viel het me op dat het bruiste van activiteit en dat iedereen het prima naar de zin had. Jullie geven op een prettige manier leiding en kunnen goed met mensen omgaan. Dat zijn echt wel talenten. Zulke eigenschappen kunnen volgens mij ook heel goed gebruikt worden in het Koninkrijk van God.'

En zo gaan we nog even door. Ik wil niet zeggen dat we elkaar de hemel in prijzen, maar over het algemeen hebben we het behoorlijk goed met onszelf getroffen. Dat is natuurlijk ook wel zo. Ik ben blij met onze vriendengroep. Het is een mooi stel mensen bij elkaar. Toch betwijfel ik of onze ouders of grootouders ook zo snel een dergelijke lijst over zichzelf zouden hebben opgeschreven. Bij hen was het toch meer zoals in Spreuken staat: 'Laat een ander je prijzen, doe het niet zelf, laat het over aan een vreemde, zie er zelf van af.' [Spreuken 27:2]

We zijn dus een club behoorlijk getalenteerde mensen bij elkaar. Tot zover het goede nieuws. Astrid kijkt al een tijdje wat aarzelend. 'Ik vind het wel gek dat er in de gelijkenis iemand voorkomt die maar één talent heeft en dat dan nog niet gebruikt ook. Bestaan er zulke mensen? Die maar aanleg hebben voor één ding en er dan volstrekt niets mee doen?' 'En', gooi ik wat olie op het vuur, 'word ik in de buitenste duisternis geworpen als ik niet al mijn talenten optimaal benut? We hebben allemaal wel vijf tot tien aangeboren kwaliteiten genoemd. Moeten we die allemaal volledig ontwikkelen om er bij God niet uitgegooid te worden? Ik dacht dat het in het oordeel om andere zaken ging. Om geloof en goede werken bijvoorbeeld.'

Mariska voelt wel aan dat de zaak haar door de vingers begint te glippen en heeft ook al wel gezien dat onze geachte informele kringleider zich tot nu toe opvallend afzijdig gehouden heeft. 'Oké, zeg het maar. Waar ging het mis?', vraagt ze. 'Eigenlijk meteen al in het begin', reageert Peter. Je wilde het nog niet over de inhoud hebben, zei je, maar je ging wel uit van een heel bepaalde duiding van het begrip talent. Namelijk als een natuurlijke aanleg, een aangeboren kwaliteit. Zo gebruiken wij het woord. Maar in de Bijbel gaat het altijd om een bepaald geldbedrag; of eigenlijk een bepaald gewicht aan zilver of goud. In de tijd van het Nieuwe Testament was een talent zilver zesduizend daglonen waard. Daar kon je twintig man een jaar lang mee aan het werk houden. Een flink bedrag dus.' 'Goed, in het verhaal gaat het om geld, om bezittingen, dat heb ik ook wel gezien,' probeert Mariska nog. 'In de verklaring kan het dan toch wel om de overdrachtelijke betekenis gaan?' 'Dat denk ik toch niet. De betekenis van persoonlijke aanleg of kwaliteit heeft het woord *talent* in de Bijbel nooit, ook niet in overdrachtelijke zin. Dat is echt iets uit veel later tijd. Sowieso zijn de grote aandacht voor het individu en voor persoonlijke ontwikkeling iets van de laatste paar eeuwen in de westerse wereld. Wij gebruiken het woord echt in een heel andere betekenis dan in de Bijbel.'

'Ha, als het om geld gaat, dan heb ik toch een talent', merkt Teun op. 'Wij hebben ook ongeveer twintig mensen in dienst.' 'Ja, leuk hoor', reageert Mariska nu toch wat geprikkeld. 'Hoe kan ik nou weten dat de normale betekenis in de Bijbel ineens niet geldt?' 'Ja, dat is inderdaad lastig', zegt Peter, 'je moet eigenlijk altijd binnen de Bijbel zelf op zoek gaan naar de strekking van een woord. Veel begrippen hebben daar een andere lading dan bij ons. Zoals liefde. Bij ons gaat dat meer over gevoel, in het Nieuwe Testament over gedrag. Of hoop. Dat is bij ons de verwachting die je koestert. In de Bijbel gaat het bijna altijd over

datgene waarop je hoopt. Je hoop is niet dát je iets verwacht maar wát je verwacht. Veel woorden zijn een eigen leven gaan leiden. Zoals *tabernakel*. Daarbij denken wij aan het verplaatsbare heiligdom in de woestijn. Maar het is een uit het Latijn afgeleid woord voor tent of onderkomen. Voor de tenten waar Abraham in woonde wordt in de Statenvertaling soms ook de aanduiding tabernakelen gebruikt. [Hebreeën 11:9] Het is dus een oud-Nederlands woord voor tent. Maar voor ons betekent het zoiets als heiligdom. Ook het begrip talent heeft een ontwikkeling in de taal doorgemaakt. Net als begrippen als oordeel en onderdanigheid die ons negatief in de oren klinken, maar oorspronkelijk niet zo bedoeld zijn. Wij kennen de letterlijke betekenis van talent als een hoeveelheid geld niet meer.'

We bedanken Peter hartelijk voor zijn college en zeggen dat we blij zijn dat we een halve theoloog in ons midden hebben. Maar zo gemakkelijk komen we er niet mee weg. 'Ik wist dit allemaal ook niet', zegt hij. 'Ik heb het gewoon opgezocht op internet. Dat had iedereen kunnen doen.' Jaja, alleen hebben wij het niet gedaan en hij wel. 'Waarom neem je al die moeite? Ik dacht dat jij gelooft dat de Bijbel helemaal niet zo'n moeilijk boek is en voor iedereen zonder meer te begrijpen', zeg ik. 'Dat is ook wel zo', reageert hij. 'Ik denk dat bijbellezen vaak veel moeilijker gemaakt wordt dan het is. Dat wil niet zeggen dat je er geen enkele moeite voor hoeft te doen. Maar is dat niet altijd zo als je communiceert met mensen uit een andere cultuur? Zelfs als je in het buitenland op vakantie bent, is het handig als je iets van het land afweet. Als je je er bewust van bent dat in bepaalde landen mannen geen hand geven aan vrouwen, bijvoorbeeld. Of dat er verwacht wordt dat je respectvol met gezagsdragers omgaat en dat gedrag dat wij normaal vinden al gauw als lomp en grof ervaren wordt. Het is niet alleen handig om iets van de taal af te weten, maar ook van de zeden en gebruiken. Dat is met de Bijbel

niet anders.’ Volgens Peter begint het ermee dat je je bewust bent van de kloof in tijd en cultuur tussen ons en de Bijbel. Dan houd je er rekening mee dat woorden of gebruiken niet altijd dezelfde lading hebben als bij ons. ‘Bij ons is het scheuren van kleding een modeverschijnsel. Vroeger was het een teken van rouw. [Genesis 27:34; Mattheüs 26:65] Om maar wat te noemen. Denk ook aan het afscheren van het hoofdhaar door een man als hij een gelofte had afgelegd, [Handelingen 21:23v] of het dragen van hoofdbedekking door een vrouw als teken dat ze gehuwd is.’ [1 Korinthe 11:10] ‘Ja’, valt Margriet hem bij. ‘Ik herken dat wel. Ik lees de Bijbel in de eerste plaats als Woord van God voor mij. Alsof de bijbelschrijvers zich rechtstreeks tot mij richten. En dan ga je al gauw alles aan jezelf afmeten. Zo vond ik het bijvoorbeeld heel raar dat Sara haar slavin Hagar aan Abraham aanbiedt om voor nageslacht te zorgen. En dat ze dan zegt “misschien kan ik door haar nakomelingen krijgen.” Alsof het haar eigen kind is. [Genesis 16:2] Dat leek mij heel vreemd. Toen las ik ergens dat dit destijds helemaal niet zo ongewoon was en dat het zelfs bij wet geregeld was. Je vergeet toch al gauw dat het zich vierduizend jaar geleden in een heel ander deel van de wereld afspeelt.’ ‘Nou, ik vind het anders best modern klinken,’ zegt Teun, ‘Hagar die als een soort draagmoeder optreedt voor een echtpaar dat geen kinderen kan krijgen.’ ‘Dat zou je haast zeggen,’ reageert Peter, ‘maar dan ligt toch het gevaar op de loer dat je het weer vanuit onze kaders gaat invullen. Dat moeten we niet doen. De situatie is totaal anders. Hagar was slavin, die had niets in te brengen. En Abraham moest met haar trouwen. [Genesis 16:3] Slavernij is in Nederland verboden en polygamie ook. Dus nee, daar was niets moderns aan.’

Zo zijn we wel op scherp gezet om een tekst niet alleen in zijn literaire, maar ook in zijn historische en culturele context te lezen. Maar zoals

Peter terecht zei, daar is niets vreemds of bijzonders aan. Dat geldt voor elk boek.

‘Goed, dan nu de gelijkenis’, neemt Mariska het heft weer in handen.

‘Wat valt jullie op dat ons kan helpen de boodschap te begrijpen?’

Verscheiden opmerkingen worden gemaakt.

Teun: ‘Ik zie nu wel dat het niet hun eigen natuurlijke aanleg is die ze moeten ontwikkelen, het is geld dat zij van hun heer gekregen hebben om te beheren. In overdrachtelijke zin zal het dan wel niet gaan om zelfontplooiing, maar om het benutten van het werkkapitaal van het Koninkrijk dat Jezus na zijn vertrek achterlaat. Wat dat dan ook mag zijn.’

‘Vers 29 klinkt bekend,’ zegt Jelle. ‘Wie heeft, krijgt nog meer; wie niets heeft, raakt alles kwijt. Dat staat ook in hoofdstuk 13 in het gedeelte over de reden waarom Jezus gelijkenissen gebruikt. [Mattheüs 13:12] Als je niet oppast hoor je het allemaal aan, maar ben je in wezen horende doof en ziende blind. [Mattheüs 13:13] Je moet er vol voor gaan; als je aan de oppervlakte blijft, ontgaat de essentie je.’

‘Alleen gaat het hier niet over goed luisteren maar over hard werken’, vult Margriet aan.

Astrid: ‘Het gaat opnieuw over het komen van een heer en of je daarnaartoe gewerkt hebt, net als in de vorige gelijkenis. Maar nu gaat het over het woekeren met datgene wat de heer aan zijn dienaars heeft toevertrouwd.’

Zo komen we al een aardig eind in de goede richting. Blijft over de vraag wat dat ‘werkkapitaal van het Koninkrijk’ dan precies is. Daar komen we niet zo goed uit. Genoemd worden het Evangelie dat ons is toevertrouwd, de taak die we hebben in de gemeente, de missionaire opdracht, de richtlijnen die Jezus aan zijn volgelingen gegeven heeft,

bijvoorbeeld in de Bergrede. En nog zo het een en ander. We besluiten dat een precieze definitie niet nodig is. Het gaat erom dát je aan de slag gaat met wat God je heeft toevertrouwd, dat je je best voor Hem doet. Daarbij maakt het niet uit waarvóór je je precies inzet. Dat zal van persoon tot persoon verschillen, al naar gelang de gaven die je hebt en de roeping die je ervaart.

Via de gaven komen we met een knipoog weer terug bij de ‘talenten’, maar laten we het daar maar niet weer over hebben.

We horen er een oproep in om in afwachting van Jezus’ komst niet bij de pakken neer te gaan zitten. Het is de bedoeling dat iedereen op zijn eigen manier met het nagelaten kapitaal van Jezus aan de slag gaat. Zoveel als hij of zij kan. Wie Jezus volgt, wordt door Hem in dienst genomen. Christenen kunnen soms heel vroom zeggen: God moet het doen; wij kunnen vanuit onszelf niets. Maar dan vergeten we dat God mensen niet uit- maar inschakelt. Niet met wat we ‘vanuit onszelf’ bezitten inderdaad, maar met alles wat Hij ons uit genade geeft.

Al met al is het weer een vruchtbare avond geweest. Bij het weggaan bedank ik Peter nog een keer voor zijn ‘college’. Het klinkt een beetje ironisch, maar ik meen het wel. ‘Je hebt zelf ook een prima verstand, gebruik het dan ook’, reageert hij. ‘Wat ik verteld heb, had jij ook kunnen ontdekken.’ Dat is wel zo. Ik heb veel geleerd. En dat heeft me gestimuleerd om zorgvuldiger te lezen. Daar zou ik best iets meer in kunnen investeren.

De Bijbel is bedoeld voor iedereen. Dat gelooft Peter en ik ga daarin wel met hem mee. Dat was ook de overtuiging van Maarten Luther, die zijn halve leven eraan besteed heeft om de Schrift toegankelijk te maken voor de gewone man. Zijn vertaling was een monument voor het geloof dat elke lezer die oprecht zoekt daarin het heil kan vinden. Maar dat wil

niet zeggen dat het een eenvoudig boek is. Hoe meer onze cultuur gaat verschillen van die in de Bijbel, hoe meer we ons best zullen moeten doen om de kloof te overbruggen. Dat is zeker niet onmogelijk, net zo goed als ik onze Koerdische burens steeds beter kan leren kennen en zij omgekeerd meer en meer in de Nederlandse samenleving integreren. Zonder hun eigen identiteit op te geven. Het vraagt wel goed luisteren naar elkaar, niet te snel oordelen en zorgvuldig en respectvol met elkaar omgaan. Bij bijbellezen is het niet veel anders. Luisteren, geduld en respect zijn ook daarbij sleutelwoorden, hebben we ontdekt.

Zoals je een vreemd land niet in één week leert kennen, zo moet je er bij de Bijbel ook een beetje ingroeien. Je moet er om zo te zeggen in gaan wonen. Ik heb daarbij het geluk dat ik er van kinds af aan best wel veel over gehoord heb, in de kerk en op school. Hoe moet dat zijn voor mensen die nog nooit een Bijbel van binnen gezien hebben? Dat zal toch wel lastig zijn. Dat onderstreept volgens mij weer het belang van samen lezen. Zo kun je elkaar helpen om een en ander beter te begrijpen.

En hoe staat het met het bijbelgebruik onder christenen? Hoe goed kennen zij hun heilige boeken? Jelle vertelde eens dat zijn grootvader bij elke maaltijd een hoofdstuk uit de Bijbel las. Ongeacht de lengte. Alleen Psalm 119 ging in tweeën. Om die in een ruk voor te lezen was zelfs hem te gortig. Een hedendaags leesrooster dat ik laatst onder ogen kreeg, gaat uit van één lezing per dag. En Psalm 119 is daarbij in tweeëntwintig stukken opgedeeld. Da's andere koek. Wat de opa van Jelle in minder dan een dag las, daar wordt nu ruim drie weken voor uitgetrokken. Zit ik me daar zowaar als halve heiden een pleidooi voor de Bijbel te houden. Het moet niet gekker worden. Misschien ben ik wel christelijker dan ik dacht. In elk geval ben ik door onze leesclub wel meer in de Bijbel gaan lezen.

GESPREKSVRAGEN

Woorden en handelingen hebben in de Bijbel niet altijd dezelfde betekenis als bij ons. Bedenk daar zelf ook eens een paar voorbeelden van.

In hoeverre vind je de Bijbel een moeilijk boek? Waar denk je dan aan? Toch is de Bijbel geschreven om gelezen en begrepen te worden door gewone mensen. Hoe ervaar jij dat?

Hoe kunnen we elkaar helpen om wat dit betreft te groeien?

Waarom worden de eerste twee knechten geprezen en welke beloning krijgen ze? Hoe vertaal je dat naar onze werkelijkheid?

Wat vind je van de houding van de knecht met het ene talent? En van de reactie van zijn heer?

Wat beschouw jij als talenten, als 'werkkapitaal van het Koninkrijk'?

Hoe ben je daar mee bezig? Waar stel je je daar concreet bij voor?

Is er misschien ook sprake van 'dood kapitaal' waar we meer mee zouden kunnen doen? Waar denk je dan aan?

8. Schapen en bokken

Wanneer de Zoon des mensen komen zal in Zijn heerlijkheid en al de heilige engelen met Hem, dan zal Hij zitten op de troon van Zijn heerlijkheid. En vóór Hem zullen al de volken bijeengebracht worden, en Hij zal ze van elkaar scheiden zoals de herder de schapen van de bokken scheidt. En Hij zal de schapen aan Zijn rechterhand zetten, maar de bokken aan Zijn linkerhand.

Dan zal de Koning zeggen tegen hen die aan Zijn rechterhand zijn: Kom, gezegenden van Mijn Vader, beërf het Koninkrijk dat voor u bestemd is vanaf de grondlegging van de wereld. Want Ik had honger en u hebt Mij te eten gegeven; Ik had dorst en u hebt Mij te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en u hebt Mij gastvrij onthaald. Ik was naakt en u hebt Mij gekleed; Ik ben ziek geweest en u hebt Mij bezocht; Ik was in de gevangenis en u bent bij Mij gekomen. Dan zullen de rechtvaardigen Hem antwoorden: Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien en te eten gegeven? Of dorstig en te drinken gegeven? Wanneer hebben wij U als een vreemdeling gezien en gastvrij onthaald, of naakt en hebben U gekleed? Wanneer hebben wij U ziek gezien of in de gevangenis en zijn bij U gekomen? En de Koning zal hun antwoorden: Voorwaar, Ik zeg u: voor zover u dit voor een van deze geringste broeders van Mij gedaan hebt, hebt u dat voor Mij gedaan.

Dan zal Hij ook zeggen tegen hen die aan de linkerhand zijn: Ga weg van Mij, vervloekten, in het eeuwige vuur, dat voor de duivel en zijn engelen bestemd is. Want Ik ben hongerig geweest en u hebt Mij niet te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en u hebt Mij niet te drinken gegeven; Ik was een vreemdeling en u hebt Mij niet gastvrij onthaald; naakt, en u hebt Mij niet gekleed; ziek en in de gevangenis, en u hebt Mij niet bezocht. Dan zullen ook die Hem

antwoorden: Heere, wanneer hebben wij U hongerig gezien of dorstig of als een vreemdeling of naakt of ziek of in de gevangenis, en hebben U niet gediend? Dan zal Hij hun antwoorden: Voorwaar, Ik zeg u: voor zover u dit voor een van deze geringsten niet gedaan hebt, hebt u het ook niet voor Mij gedaan.

En dezen zullen gaan in de eeuwige straf, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.

Mattheüs 25:31-46

Het laatste gedeelte van Mattheüs 25 gaat over de Mensenzoon die komt in heerlijkheid en op zijn troon gaat zitten 'om te oordelen de levenden en de doden', zoals het in de apostolische geloofsbelijdenis geformuleerd wordt. [Mattheüs 25:31-46] In de tekst staat dat Hij de volken van elkaar zal scheiden 'zoals de herder de schapen van de bokken scheidt.' [Mattheüs 25:32]

De ene helft van de mensheid zal Hij aan zijn goede rechterzijde opstellen en de andere aan zijn ongunstige linkerkant. Want de mensen in de eerst groep hebben Hem geholpen als Hij iets nodig had: eten, drinken of kleding. En ze hebben Hem bezocht toen Hij ziek was of in de gevangenis zat. Degenen aan zijn linkerhand hebben dat allemaal niet gedaan. Allemaal vragen ze Hem wanneer dat dan was. En dan is het antwoord 'voor zover u dit voor een van deze geringste broeders van Mij gedaan hebt, hebt u dat voor Mij gedaan.' [Mattheüs 25:40, 45] Zoals we al vaker gezien hadden loopt deze tweedeling uit op verschillende bestemmingen voor de eeuwigheid: eeuwige straf voor degenen aan zijn linkerkant en eeuwig leven voor de rechtvaardigen.

Astrid zegt dat ze wil beginnen met een paar toelichtingen bij de tekst en een persoonlijke opmerking.

‘Dit gedeelte wordt meestal een gelijkenis genoemd, maar strikt genomen geldt dit alleen voor vers 32 en 33, over het scheiden van de schapen en de bokken. De rest is geen vergelijking van het Koninkrijk met een situatie uit het dagelijks leven, maar een gestileerde vertelling van wat er volgens Mattheüs werkelijk zal gebeuren bij de wederkomst van Christus en het laatste oordeel. Het idee is dat de Mensenzoon, dat is Jezus Zelf, koning van de wereld zal zijn en zal rechtspreken over alle mensen. In de tijd van de Bijbel was er geen scheiding van machten, zoals bij ons. De koning was de hoogste rechter.

Bij schapen en bokken gaat het niet om vrouwtjes- en mannetjesdieren - dat zou wel een heel nieuwe kijk op de verhouding tussen mannen en vrouwen geven, haha - het betreft twee verschillende soorten: schapen en geiten. Het schijnt dat je die best samen kunt laten grazen, maar dat je ze niet voor de nacht bij elkaar moet zetten. Dat wordt herrie.

Voordat ze de kooi ingaan, werden ze dus van elkaar gescheiden.’

‘Nou, dat wat betreft het technische gedeelte. Voor de rest wil ik wel eerlijk zeggen dat ik getwijfeld heb of ik de kring wel een keer moet gaan leiden. Het lijkt een beetje hypocriet, omdat ik niet in de Bijbel geloof. Vooral die stukken over oordeel en eeuwige straf stuiten me tegen de borst. Ik snap het punt dat Christiaan een keer naar voren bracht wel, dat er toch een keer een eind aan het kwaad moet komen. Maar dan denk ik: kan dat niet op een andere manier opgelost worden? Maar goed, er zijn twee redenen waarom ik besloten heb om het toch te doen. De eerste is dat jullie niet van me verwachten dat ik iets verdedig waar ik niet achter sta. Ik ben blij dat er ruimte is voor mijn twijfel en mijn scepsis. En de tweede reden is, dat dit nou juist mijn lievelingstekst is. Nou ja, behalve het laatste vers over de eeuwige straf. De medemenselijkheid die eruit spreekt - hulp bieden aan wie iets nodig heeft - spreekt me erg aan. De zogenaamde werken der barmhartigheid

zijn ook op dit gedeelte gebaseerd: de hongerigen spijzen, de dorstigen laven, de naakten kleden, de vreemdelingen herbergen, de zieken verzorgen en de gevangenen bezoeken. Als zevende is daar nog “de doden begraven” aan toegevoegd. Als iedereen zich daarmee bezighield, dan was de wereld *a better place*. Uiteindelijk gaat het in het leven om naastenliefde.’

We bedanken Astrid voor haar eerlijkheid en zeggen dat we haar inbreng in de kring waarderen. We verwachten absoluut niet dat ze dingen zegt waar ze niet achter staat. Juist als ze niet met standaard christelijke gezichtspunten komt, dwingt ze ons om nauwkeurig te lezen en er nog eens goed over na te denken.

‘Ja’, zegt Teun, ‘dat geldt ook nu weer, want er schuurt iets in je verhaal over de werken der barmhartigheid en ik vind het lastig om te benoemen wat dan. Hoewel ik het helemaal met je eens ben dat de wereld een stuk mooier zou zijn als iedereen met deze zaken bezig zou zijn, heb ik het idee dat ik wat mis. Misschien het perspectief van het Koninkrijk van God? Het lijkt nu zo algemeen menselijk. Hier hoeft je geen christen voor te zijn, toch?’

‘Mee eens’, zegt Margriet, ‘het gaat in de Bijbel om God lief hebben boven alles en je naaste als jezelf. Het eerste lijkt nou helemaal te verdwijnen. Althans naar het tweede plan te schuiven. Als we maar goed zijn voor mensen, dan betreft Jezus dat wel op Zichzelf.’

‘Eenzelfde gevoel beкроop mij’, val ik haar bij. ‘Het lijkt alsof Jezus helemaal naar de achtergrond verdwijnt, terwijl het in Mattheüs 25 juist om Hem gaat. Ik was dit en Ik was dat en wat heb je voor Mij gedaan. Waar is dat gebleven?’

‘Ik kan ook moeilijk geloven dat het in het laatste oordeel alleen maar over humaniteit gaat’, zegt ook Jelle. ‘Waar blijven Jezus en zijn

Koninkrijk dan. Spelen geloof, verzoening en redding dan helemaal geen rol? Dat kan toch haast niet waar zijn.'

'Jezus is wat mij betreft niet uit beeld verdwenen', pareert Astrid. 'Hij wordt voor ons zichtbaar in de armen, behoeftigen en onderdrukten van deze wereld. Hij identificeert Zich met hen.'

'Toch houd ik dan het gevoel dat de focus helemaal verschoven is', zeg ik. 'In jouw benadering gaat het om onze hulpbehoevende medemensen en komt in tweede instantie Jezus daarbij om de hoek kijken. In de tekst is het naar mijn idee precies andersom. Het gaat om Hém en pas daarna krijgen we te horen dat Hij Zich laat vertegenwoordigen door zijn broeders en zusters.'

'Over broeders en zusters gesproken, ik heb ook eens wat opgezocht', zegt Margriet met een knipoog. 'Ik was wel benieuwd of ik wat meer te weten kon komen over die mysterieuze *minste broeders*. En dan bedoel ik niet dat de Franciscaner monniken, de orde van de Minderbroeders, hier hun naam aan ontlenden. Ik heb nagekeken wat Mattheüs verder in zijn evangelie zegt over *de minsten* of *de kleinen* en over Jezus' broeders. Misschien is het een goed idee om een paar teksten samen te lezen?'

Dat vindt Astrid prima.

We lezen een paar teksten over de *kleinen* en de *minsten*:

10:42 En wie een van deze kleinen slechts een beker koud water te drinken geeft omdat hij een discipel is, voorwaar, Ik zeg u: hij zal zijn loon beslist niet verliezen.

11:11 Voorwaar, Ik zeg u: Onder hen die uit vrouwen geboren zijn, is niemand opgestaan die groter is dan Johannes de Doper; maar wie de minste is in het Koninkrijk der hemelen, is groter dan hij.

18:6 Maar wie een van deze kleinen, die in Mij geloven, doet struikelen, het zou beter voor hem geweest zijn dat een molensteen aan zijn hals gehangen was en hij in de diepte van de zee gezonken was.

En een tekst over *broeders*:

12:49v Hij strekte Zijn hand uit over Zijn discipelen en zei: Zie, Mijn moeder en Mijn broeders. Want wie de wil van Mijn Vader doet, Die in de hemelen is, die is Mijn broeder en zuster en moeder.

‘Ik geef toe dat het een selectie is’, vervolgt Margriet. ‘Dit vond ik de meest duidelijke teksten. Er blijkt wel uit dat Jezus niet zomaar alle mensen zijn broeders noemt. Het gaat om degenen die de wil van God doen. En dat is niet alleen je naaste liefhebben als jezelf maar ook God liefhebben boven alles. En de minsten of de kleinen zijn burgers van het Koninkrijk, discipelen, mensen die in Jezus geloven.’

‘Dat vind ik aan de ene kant jammer’, reageer ik, ‘want het maakt het weer veel exclusiever. Aan de andere kant lucht het me op. Want ik had er moeite mee dat Jezus Zich zomaar met alle gevangenen zonder meer zou identificeren. Ook met moordenaars, verkrachters, kindermisbruikers of drugscriminelen die helemaal geen berouw hebben, om maar wat te noemen. Ik vind het een goede zaak als ook zij bezoek ontvangen hoor, maar ik kan toch moeilijk Jezus in hen zien. Stiekem vatte ik het al op als mensen die *onschuldig* in de gevangenis zitten, ook al staat dat er niet. Maar als het broeders en zusters van Jezus zijn, dan wordt het begrijpelijker. Dan denk ik aan christenen die gevangen zitten vanwege hun geloof. Daar heeft Mattheüs het al eerder over gehad. Meteen al bij de zaligsprekingen ging het over mensen die gesmaad en vervolgd zouden worden omwille van Jezus.’ [Mattheüs 5:10-12] ‘En ook in de tweede toespraak in Mattheüs 10 worden

discipelen die vervolgd zullen worden genoemd', vult Peter aan.

[Mattheüs 10:17v.]

We besluiten dat de boodschap niet is dat je wel in de hemel komt als je goede dingen doet, ook al is dat nog zo belangrijk. Nee, uiteindelijk draait het om de vraag van Jezus 'wat heb je voor Mij gedaan?' Met andere woorden: dienen we Hem waar en wanneer Hij iets nodig heeft. En omdat verreweg de meeste mensen Jezus nooit in levenden lijve ontmoet hebben, wordt de kring uitgebreid naar alle mensen die voor dezelfde zaak staan als Hij: zijn broeders en zusters.

'Alle Menschen werden Brüder' is toch meer een westers ideaal van na De Verlichting. In Mattheüs lezen we juist steeds weer over een sterke scheiding tussen twee soorten mensen. Vanouds zijn in de christelijke kerk de 'broeders en zusters' de medegelovigen.

'Hè bah, zo ga ik toch nog met een kater naar huis', zegt Astrid. 'Maar ja, het was waarschijnlijk ook te mooi om waar te zijn. Natuurlijk geeft Mattheüs er een christelijke draai aan. Ik had het kunnen weten.'

'Niet zo somber', zegt Peter. 'Wat je zei, blijft waar. Medemenselijkheid is ontzettend belangrijk. En God is blij met iedere daad van goedheid, daar ben ik van overtuigd. Goed is goed, ook als het gedaan wordt door een niet-christen. En kwaad blijft kwaad, ook als het een christen is die zich eraan bezondigt. Het christelijk geloof verandert niets aan de normen van goed en kwaad. Maar het gaat om meer dan dat.

Bijvoorbeeld om het geloof dat uiteindelijk God alleen goed is en dat Hij alleen in staat is om volledig af te rekenen met het kwaad. En om de overtuiging dat wij mensen zwak zijn en dat wij de kracht van God, de Geest van God nodig hebben om uit het moeras van slechtheid te komen. En laat ik ook niet vergeten dat we vergeving nodig hebben voor alles wat we verkeerd gedacht en gedaan hebben en dat volgens de Bijbel Jezus daarvoor gezorgd heeft.

Dus nogmaals, streven naar het goede voor alle mensen en opkomen voor minderbedeelden en onderdrukten is helemaal prima. Maar met dat te zeggen komen we niet verder. We schieten als mensheid niet erg op met het creëren van een ideale samenleving. Daar is meer voor nodig.'

'Alsof christenen het er zoveel beter vanaf brengen', kan Astrid niet laten te zeggen. 'Dat is helaas misschien wel zo', reageert Peter, 'maar voor mezelf kan ik toch wel zeggen dat het christelijk geloof me van veel verkeerde zaken heeft afgehouden. Zonder mijn geloof zou ik beslist geen beter mens zijn. En ik leef ook liever in een samenleving die beïnvloed is door het christendom dan bijvoorbeeld door het communisme. Of in een land waar de sharia geldt, om maar wat te noemen.'

Aan het eind van de avond wordt de vrede weer getekend. Astrid zegt dat ze misschien een beetje gefrustreerd reageerde maar dat ze het niet zo scherp bedoelt. En Peter zegt dat hij het wel met haar eens is dat er van het bijbelse ideaal van een lichtend licht en een zoutend zout niet altijd evenveel te zien is. [Mattheüs 5:13-16] En dat we elkaar vinden in een oprecht streven naar het goede. En allemaal zeggen we dat we de onderlinge vriendschap waardevol vinden. Ook al geloven we niet allemaal hetzelfde.

Dus de schapen en de geiten kunnen inderdaad prima samen grazen. Dat zie je aan onze vriendenkring. De gedachte dat daar volgens de Bijbel eens een eind aan zal komen, vind ik buitengewoon moeilijk te verteren. Waarschijnlijk vooral omdat de scheiding tussen goeden en kwaden naar mijn besef niet samenvalt met het onderscheid tussen christenen en niet-christenen. Dat christenen die er een zootje van maken aan de goede kant van de streep terecht komen en niet-

christenen die hun best doen om goed te leven aan de verkeerde, wil er bij mij niet in. Misschien zie ik iets over het hoofd. Maar voor nu worstel ik ermee.

GESPREKSVRAGEN

Vertel in eigen woorden wat er gebeuren zal ‘Wanneer de Zoon des mensen komen zal in Zijn heerlijkheid’.

Wat maakt de gelijkenis van de schapen en de bokken daarover duidelijk?

Bespreek de zeven werken der barmhartigheid. Wat is volgens jou de verantwoordelijkheid van de staat, wat van de kerk en wat van ons allemaal?

Wat is de kern van de boodschap van dit gedeelte?

Aan het eind lezen we weer over een tweedeling: ‘En dezen zullen gaan in de eeuwige straf, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.’

Verschillende kringleden hebben het daar moeilijk mee. Hoe sta jij daarin?

De vraag van Jezus is ‘Wat heb je voor Mij gedaan?’ Wat zou je antwoorden?

Jezus wordt vertegenwoordigd door zijn minste broeders en zusters. De vraag wordt dus uitgebreid naar ‘Wat heb je voor hen gedaan?’ Maar we moeten toch goed zijn voor alle mensen? Hoe zit dat? Zie ook Galaten 6:10.

9. Even tot hier

‘Geloven jullie dat ik naar de hel ga?’ Dat is een stevige binnenkomer van Astrid. Die vraag hadden we niet direct verwacht. We zijn aan het begin van het nieuwe jaar bij elkaar voor een ontspannen hapje en drankje. En om het te hebben over een eventueel vervolg van onze bijbelleesclub. Hoe hebben we het ervaren? Willen we ermee doorgaan? Maar Astrid heeft eerst dus nog wat anders op haar hart. ‘Tja’, zegt ze, ‘ik wil toch wel graag weten hoe jullie tegen mij aankijken voordat ik beslis of ik doorga of niet.’

Even valt er een stilte.

‘Voor mij is geloven in Jezus wel heel belangrijk’, zegt Teun, ‘maar ik denk ook dat we het oordeel aan God moeten overlaten. Wie er bij Hem horen en wie niet, dat kunnen wij niet weten. Daar moeten we ook niet over gaan speculeren. Hoe weet ik niet, maar in de hemel hoop ik jou te ontmoeten.’

‘Bovendien is er in het Evangelie wel sprake van een grote scheiding aan het einde der tijden, maar er wordt ook vaak meer genuanceerd over gesproken’, vult Jelle aan. ‘Het is niet alleen maar zwart-wit, hemel of hel. Er is ook sprake van een grotere of een kleinere beloning en van meer of minder straf. [Lukas 10:12-14; 12:47v.] Ik geloof dat God rechtvaardig is en dat iedereen krijgt wat hij of zij verdient. Ik probeer er eerlijk gezegd niet te veel over na te denken en niet te proberen God na te rekenen. En verder ben ik het met Teun eens. We houden allemaal van je, we bidden voor je en we bevelen je aan bij God. We leggen alles in zijn handen. Ik vind het moeilijk om er meer over te zeggen.’

‘Ja’, zegt Margriet, ‘Er staat verschillende keren in de Bijbel dat God iedereen loon naar werken zal geven. Hij houdt er bij ons allemaal rekening mee hoe we geleefd hebben. [Mattheüs 16:27; Romeinen 2:6; Openbaring 22:12] Hij meet niet met twee maten en trekt niemand

voor. [Romeinen 2:2, 6, 11] Hij wil graag dat wij op Hem vertrouwen en Hem voluit en van harte dienen, maar Hij zal bij het laatste oordeel niemand tekort doen.'

'Ik zie het geloof in Hem wel als het centrale punt', zegt Teun, 'want God zal niemand dwingen om voor altijd bij Hem te zijn als die persoon helemaal niets van Hem wil weten. Maar hoe het leven zonder God er uit zal zien, weet ik niet. Misschien niet zoveel anders dan het leven hier en nu. Veel mensen leven al zonder God. Alleen zullen ze dan misschien scherper beseffen wat ze missen.'

'Ik heb me wel eens afgevraagd hoe ik aan de kinderen op school en in de nevendienst over de hel zou kunnen vertellen', zegt Marika. 'Daarom heb ik er wel eens wat over gelezen. Dat heeft me wel voorzichtiger gemaakt. Net zomin als ik me de hemel voorstel als eeuwig luieren op een wolk, tokkelend op een harpje, zie ik de hel voor me als een soort vulkaan waar sadistische duiveltjes zich uitleven met allerlei martelwerktuigen. Ook de duivel en zijn engelen zullen worden geoordeeld, [Mattheüs 25:14; Openbaring 20:10] die kunnen niet tot in eeuwigheid hun slechte neigingen botvieren. Voor zover ik kan zien, sprak Jezus in elkaar soms uitsluitende beelden over de hel. Een eeuwig vuur en de buitenste duisternis bijvoorbeeld. Dat kan niet samengaan. Waar vuur is, is licht. *Gewezen* en *tandengeknars* zijn uitingen van verdriet en wroeging. En als Hij zegt dat in de hel "hun worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgeblust" [Markus 9:44, 46 en 48] dan doet dat denken aan de vuilstortplaats waar het woord voor hel in het Nieuwe Testament aan herinnert: de gehenna, oftewel het dal van Hinnom, waar in vroeger tijd kinderoffers gebracht werden. Volgens mij moeten we niet proberen er een concrete voorstelling van te maken. De kern is: voor altijd van God vervreemd zijn.'

Peter belicht een andere kant. 'We moeten ook niet vergeten dat Jezus sprak tegen zijn volksgenoten. Verbondskinderen zagezegd. De scherpste vermaningen waren gericht tegen de geestelijk leiders van zijn tijd. Niet tegen onwetende heidenen, maar tegen mensen van wie meer verwacht mocht worden. Christenen moeten de waarschuwingen liever zelf ter harte nemen en ze niet gebruiken om anderen af te serveren.'

Astrid zegt dat ze wel blij is met wat er gezegd is. Ze voelt zich door ons ook niet veroordeeld. Maar al dat gepraat over een laatste oordeel en een eeuwige straf heeft haar wel in de weg gezeten. Ze kan het ook niet helemaal rijmen met haar beeld van Jezus. Dat was toch een goed mens? Hoe kan Hij zo hardvochtig zijn? Of is dat niet het goede woord? Afijn, we moeten het verder maar laten rusten. Bijbellezen voelt soms ongemakkelijk, maar misschien is dat niet helemaal verkeerd. Van boeken die alleen maar bevestigen wat je toch al dacht, valt niet zoveel te leren. Bij ons voelt Astrid zich in elk geval wel thuis. Ze moet er nog even over denken, maar waarschijnlijk zal zij wel weer aanhaken als we besluiten door te gaan.

Ik heb het vage gevoel dat er ook nog iets anders meespeelt. Af en toe heb ik Astrid naar mij zien kijken. Op een betekenisvolle manier, zal ik maar zeggen. Het lijkt erop dat ze wel belangstelling heeft. Wat nogal ironisch is. In onze middelbareschooltijd was ik een tijdlang heimelijk verliefd op haar. Ze was zonder meer het mooiste meisje van de klas. En mij zag ze niet staan. Daar was ze veel te populair voor en ik was te verlegen. En nu weet ik het niet meer. Heb ik stiekem nog een oogje op haar? Zou ik wel iets met haar willen beginnen? We zijn op dit moment allebei nergens in verwickeld, maar Astrid heeft wel al een paar keer samengewoond. Ze lijkt een beetje van de ene relatie in de andere te stuiteren. En ik heb geen zin om de zoveelste voorbijganger te zijn. Ik

heb ook wel een paar keer verkering gehad, maar dat is steeds in de verkennende fase blijven steken. Ik sta open voor een serieuze relatie, maar dan wil ik wel zeker weten dat het een verbintenis voor het leven is. Ik ben een man voor één vrouw, zagezegd. Elke keer weer emotioneel investeren in telkens een ander is niets voor mij.

Nou ja, misschien heb ik het mij ook maar verbeeld. ‘Wishful thinking’, zegt een plagerig stemmetje in mijn hoofd. Ik zie wel. Ik mag haar graag, dat is zeker.

‘Als we eventueel doorgaan, zouden we opnieuw een serie over de gelijkenissen kunnen gaan doen. Maar dan uit het evangelie van Lukas,’ zegt Peter. ‘Ik heb wat voorwerk gedaan en ik hoop dat jullie even tijd willen nemen om naar mijn voorstel te luisteren.’ Dat willen we wel, zeggen we genadiglijk. Wij zullen eerbiedig aan de voeten van de meester zitten luisteren.

‘Zo kan ie wel weer’, zegt Peter. ‘Maar goed; gelijkenissen dus. Ik dacht altijd dat die in alle evangeliën wel voorkwamen en ook vaak dezelfde. Dat blijkt niet zo te zijn. Johannes vermeldt helemaal geen gelijkenissen en Markus heeft er maar acht, waarvan er zeven ook bij Mattheüs en Lukas voorkomen. De meeste gelijkenissen staan dus in Mattheüs en Lukas, eenentwintig bij de een en achtentwintig bij de ander. Elf komen er bij allebei voor; wat wil zeggen dat er maar liefst zeventien uniek zijn voor Lukas.*

Tot zover de statistieken. Nog verrassender is misschien dat het bij Mattheüs bijna altijd over het Koninkrijk van de hemel gaat en dat er bij Lukas heel andere onderwerpen aan bod komen.’

* Zie Mary Batchelor, *De Bijbel gaat open. Vertaald en bewerkt door drs. Hetty Lalleman-de Winkel*. Ark Boeken 1995. P. 117.

Er vallen in dat evangelie dus nog heel veel nieuwe dingen te ontdekken. Daarmee heeft hij ons wel nieuwsgierig gemaakt. Peter deelt een overzicht uit van gelijkenissen die alleen in Lukas te vinden zijn. We zouden er allemaal een uit de lijst kunnen kiezen en die dan bespreken in de volgorde waarin ze in de Bijbel staan. De tussenliggende stukken kunnen we voor onszelf ook lezen. Zoveel hebben we inmiddels wel geleerd.

Mariska vraagt of we weer alleen de redevoeringen gaan lezen of het hele boek. Peter legt uit dat het evangelie van Lukas heel anders in elkaar zit. Bij Mattheüs zou je kunnen zeggen dat de ruggengraat gevormd wordt door de vijf toespraken van Jezus over het Koninkrijk van de hemel. Bij Lukas wordt de helft van het boek in beslag genomen door het zogenaamde reisverhaal. Hij heeft om zo te zeggen geen thematische, maar een geografische indeling. Jezus reist van het noorden, dat wel spottend het 'Galilea der heidenen' genoemd werd, naar Jeruzalem dat in de zuidelijke provincie Judea ligt. In Lukas' volgende boek, Handelingen, is het precies andersom. Dat begint in Jeruzalem en eindigt in het centrum van de heidenwereld, in Rome. Eerst van 'de heidenen' naar Jeruzalem dus, en daarna van Jeruzalem naar de heidenen. Weer wat geleerd.

Het reisverhaal begint in Lukas 9:51. 'Het geschiedde, toen de dagen van Zijn opneming vervuld werden, dat Jezus Zijn aangezicht naar Jeruzalem keerde om daarheen te reizen.' [Lukas 9:51] Met de dagen van zijn opneming wordt bedoeld op Jezus' hemelvaart en wat daaraan voorafging: de kruisiging, zijn dood en opstanding. Veel van wat Jezus deed en zei, gebeurde dus onderweg naar Jeruzalem. Dat Hij op weg was naar zijn dood en Zich daarvan bewust was, kleurt veel van de verhalen. Misschien dat we het bij de gelijkenissen ook wel zullen tegenkomen. Maar het evangelie eindigt niet zoals een gewone

biografie met de dood van de hoofdpersoon, maar met zijn opstanding en hemelvaart. Dat moeten we niet vergeten.

‘Als ik mij goed herinner van catechisatie, was Lukas een medewerker van de apostel Paulus. Die zei ook ergens dat het sterven en de opstanding van Jezus wat hem betreft de kern van het Evangelie vormen’, zegt Jelle. [1 Korintiërs 15:1-5] ‘Dat klopt’, beaamt Peter, ‘zelfs in zijn toespraak voor de filosofen in Athene noemt hij Jezus’ opstanding uit de doden. [Handelingen 17:18, 31v.] En ergens anders zegt hij: “Ik had mij voorgenomen niets anders onder u te weten dan Jezus Christus, en Die gekruisigd.” [1 Korintiërs 2:2] Jezus’ sterven aan het kruis en zijn opstanding uit de doden zijn het centrum van zijn Evangelie. Samen vormen ze ook het scharnierpunt tussen de twee boeken van Lukas.’

Zo zijn we zelfs bij de Nieuwjaars ontmoeting alweer heel inhoudelijk bezig. En wie weet wat we allemaal nog meer zullen ontdekken als we met Lukas aan de slag gaan.

Peter heeft ons wel nieuwsgierig gemaakt en we besluiten om in elk geval nog tot de zomer door te gaan. We kiezen allemaal een gelijkenis uit en daarmee hebben we weer zeven avonden gepland. Een mooi bijbels getal.

GESPREKSVRAGEN

Gebruik de Nieuwjaars ontmoeting om terug en vooruit te kijken. Wat willen jullie in de rest van het seizoen eventueel anders aanpakken? Maak afspraken voor de periode tot de zomer.